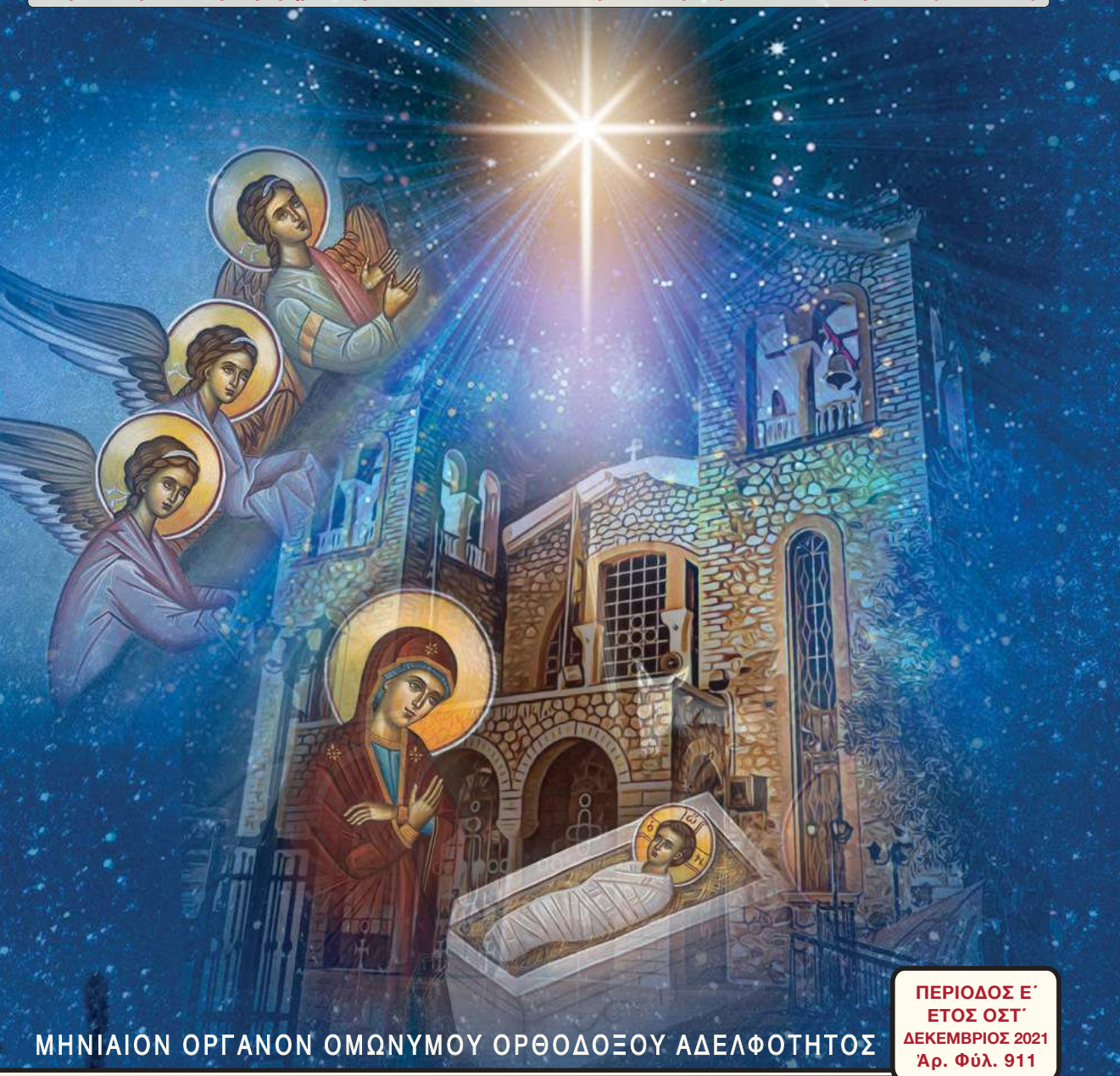

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

« Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις » (Α' Κο 1,30)

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄
ΕΤΟΣ ΟΣΤ΄
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021
Ἄρ. Φύλ. 911

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαίο Όργανο
Όμωνύμου Όρθοδόξου Αδελφότητας
ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534
Τεύχ. 911, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα

Ίδιοκτησία - Έκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσ/νίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518
www.apolytrosis.gr
e-mail: apolytrosis@otenet.gr

Δ/ντής Συντάξεως:
Γεώργιος Μυτιληναίος
Άλ. Συμεωνίδη 6, 54639 Θεσ/νίκη

Δημιουργικό, προεκτύπωση,
καλλιτεχνική επιμέλεια:

«Χριστιανική Έλπίς»
Όρθόδοξη Αδελφότητα,
Φίλυρο Θεσ/νίκης
Τηλ.: 2310 677136

Έκτύπωση - βιβλιοδεσία:
«Μέλισσα», Άσπροβάλτα
Τηλ.: 23970 23313

Έτήσια συνδρομή:

Έσωτερικού: 12€
Έξωτερικού: 35€
Κύπρου: 25€ ΗΠΑ: 45\$
Καναδά: 50\$ Αύστραλίας: 55\$

Άρ. λογ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:
6074010115324
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές
του έξωτερικού
IBAN: GR 94 0171 0740 0060
7401 0115 324

Ή προσδοκία τών έθνών.....	299
Χριστούγεννα: Ή λύση στήν τραγωδία μας...	300
Χριστούγεννα στή σκλαβιά καί στήν Έθνε- γερσία.....	302
Πεφταστέρια.....	304
Ζωντανή θυσία.....	306
Λευτεριά - Ένωση!.....	308
Ένα τραγουδάκι κι ένας πίνακας μαρτυρούν.....	310
Ή συγκύπτουσα άνθρωπότητα.....	312
«Ή κορυφή τών κορυφών».....	314
Κυριάκος Τριανταφυλλίδης.....	316
Ή ίσοπαλία τής αγάπης (διήγημα).....	318
Στή γέννησή Σου (ποίημα).....	320
Συζητώντας τά γεγονότα.....	322
Έπίσκεψη ίεραποστόλων.....	324
Περιεχόμενα 2021.....	325

Ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν

Γύρω στό 2000 π.Χ.... Ὁ ἐτοιμοθάνατος γέροντας Ἰακώβ βλέπει μπροστά του τόν γιό του Ἰούδα. Εἶναι αὐτός πού ὀργάνωσε τήν ἐξόντωση τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ ἀγαπημένου του παιδιοῦ. Κι ἐνῶ θά περίμενε κανεῖς νά μή δείξει τουλάχιστον καμιά ξεχωριστή εὐνοια ἀπέναντί του, τώρα πού εὐλογεῖ τούς γιούς του γιά τελευταία φορά, συνέβη τό ἀναπάντεχο: Ὁ Ἰούδας ἀξιῶνεται νά ἀπολαύσει τήν πιό πλούσια καί οὐσιαστική εὐλογία τοῦ πατέρα του: Νά γίνει ἡ ρίζα τοῦ Μεσσία, τῆς πανανθρώπινης ἀπολύτρωσης ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ σκότους καί τοῦ θανάτου. Νά πῶς κατέγραψε ὁ Μωϋσῆς τά κρίσιμα λόγια τοῦ πατριάρχη (ἀπόσπασμα):

«...Ἰούδα ἀπό βλαστάρι, γιέ μου, ἔγινες δέντρο ψηλό·

ἔγχειρες καί κοιμήθηκες σάν λιοντάρι...

ποιός ζυγώνει νά τόν σηκώσει;

Δέν θά σταματήσουν ποτέ νά βγαίνουν βασιλιάδες ἀπ' τόν Ἰούδα...

ὥσπου νά ῥθουν αὐτά πού τοῦ ἐτοιμάστηκαν·

καί αὐτός εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν...» (Γέ 49,9-10).

Ὁ Ἰακώβ θαυμάζει τόν Ἰούδα καί τόν λέει λιοντάρι, ὄχι διότι αὐτός ὁ πονηρός ἀξίζει τόν θαυμασμό του, ἀλλά διότι στό πρόσωπό του βλέπει τόν Χριστό, πού θά εἶναι ἀπόγονός του. Αὐτός εἶναι ὁ λέων, ὁ παντοδύναμος, πού θά γείρει καί θά κοιμηθεῖ στόν τάφο του βέβαιος γιά τήν ἀνάστασή του καί κανεῖς, οὔτε ὁ ἄδης, θά τολμήσει νά τόν πειράξει. Αὐτόν περιμένει ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα. Αὐτόν ἀναμένει μέ λαχτάρια νά τήν ἀπαλλάξει ἀπό τά ζοφώδη δεσμά τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι «ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν», ἡ παγκόσμια ἐλπίδα. Ὁ Ἰησοῦς «θά πλύνει στό κρασί τά ρούχα του», ὅπως λέει στή συνέχεια ὁ Ἰακώβ, καί στό ἴδιο κρασί, στό αἷμα του, θά πλύνει καί τίς ρυπαρές στολές τῶν ψυχῶν μας.

Ἀλλά γιατί ἔγινε πρόγονος τοῦ Κυρίου ὁ ἐγκληματίας Ἰούδας καί ὄχι ὁ δίκαιος Ἰωσήφ; Ἀσφαλῶς γιά νά μᾶς διδάξει ἐποπτικά τό Πνεῦμα τό ἅγιο μιά σημαντική ἀλήθεια πού μᾶς διαφεύγει -ιδίως στίς μέρες μας: Ὅτι ὁ Θεός δέν δεσμεύεται ἀπό τήν ἀρετή μας καί τά ἔργα μας. Κάνει ὅ,τι θέλει καί δέν τόν ὑποχρεώνει τίποτε. Πόσο ἀφελεῖς εἴμαστε, ὅταν νομίζουμε πῶς διαχειριζόμαστε τή χάρη του!...

Καί τό σημαντικότερο, πού πρέπει κυριολεκτικά νά μᾶς συνταράξει: Ἐμεῖς σήμερα, 2.000 χρόνια μετά τό ἀσύλληπτο θαῦμα τῆς σάρκωσης τοῦ Θεοῦ, ἔχουμε τόν πόθο τοῦ πατριάρχη Ἰακώβ γιά τόν Χριστό; Ζεῖ μέσα μας; Εἶναι ὁ Χριστός ἡ πιό μεγάλη μας προσδοκία; Ἄς γίνουν τά φετινά Χριστούγεννα πηγῆ δύναμης, γιά νά ἀπαντήσουμε θετικά στό ἐρώτημα αὐτό τώρα καί γιά πάντα!

Χριστούγεννα: Ἡ λύση στήν τραγωδία μας

Χριστούγεννα: Ἡ γέννηση ἑνός παιδιοῦ πού, ἂν καί μοιάζει μέ ὅλα τά παιδιά τοῦ κόσμου, εἶναι τόσο ξεχωριστό! Ἀπό τήν παγωμένη Ἀρκτική μέχρι τό ἔσχατο ἄκρο τοῦ Νότιου Πόλου καί ἀπό τίς θάλασσες τῆς Ἀνατολῆς μέχρι τό τέλος τῶν δρόμων τῆς Δύσης, κανένα ἄλλο παιδί δέν ὑπῆρξε καί δέν εἶναι σάν αὐτό.

Τό νεογέννητο τοῦτο βρέφος, πού κλαίει ἀδύναμο μέσα στ' ἄχυρα, στό παχνί ἑνός στάβλου, φαίνεται ἀλλά δέν εἶναι τσομπανόπουλο. Εἶναι «ὁ ποιμὴν ὁ καλός», ὁ ὁποῖος «τήν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰω 10,11)! Ὅταν ἀνοίγουν τά ἀπαλά του χεράκια πού χάνονται στίς χούφτες τῆς πάναγνης μητέρας του, «τὰ σύμπαντα πίμπλονται χρηστότητος» (βλ. Ψα 103,28)! Τά εὐαίσθητα μάτια του, πού ἐνοχλοῦνται ἀπό τό πολύ φῶς, εἶναι ἐκεῖνα πού βλέπουν τά πάντα στόν κόσμο «γυμνά καί τετραχλησμένα» (Ἐβ 4,13)! Ἡ καρδιά του, πού χτυπᾷ δυνατά στίς πρώτες τῆς στιγμῆς ἔξω ἀπό τά μητρικά σπλάγχνα, εἶναι αὐτή πού μέ τό αἷμα τῆς προσφέρει στήν ἀνθρωπότητα «τήν ἀπολύτρωσιν» (Ἐφ 1,7)!

Τό παιδί αὐτό, ὅσο παράδοξο κι ἂν ἀκούγεται, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός πού ἔγινε ἄνθρωπος! Ποιός ἀλήθεια θά μπορούσε νά τό φανταστεῖ;! Ἡ τραγωδία μας, ὁ θάνατος, δέν λύθηκε στά ἐργαστήρια, μέ τίς μεθόδους γιά τίς ὁποῖες καυχᾶται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, οὔτε ἀντιμετωπίστηκε ἀπό τίς ὀρδές τῶν φιλοσόφων καί τῶν θρησκομανῶν. Ὅλοι αὐτοί, ἀδύναμοι παντελῶς νά ἀρθρώσουν ἔστω καί μία λέξη ἀναιρετική τῆς φθορᾶς, μᾶς προτείνουν νά συμβιβαστοῦμε μέ τόν θάνατο, διότι, ὅπως λένε, εἶναι κάτι τό φυσικό ἢ -ἀκόμη χειρότερα- τό ἱερό! Ὡστόσο πόσο φυσικό εἶναι νά λαχταρᾷ κάθε κύτταρό μου τή ζωή κι ὅμως νά πεθαίνω καί νά σαπίζω; Καί πόσο ἱερό εἶναι νά ὀνομάζω τή ζωή πόνο καί ὀδύνη, καί νά διδάσκομαι νά ἐπιθυμῶ τό νιρβάνα, δηλαδή τό ἀπόλυτο τίποτε;...

Ἀπό τή στιγμή πού γεννιέμαι πεθαίνω, ὁ χρόνος μέ ὀδηγεῖ ἀναπόδραστα στόν τάφο, κι ὅμως ἐγώ παλεύω ἀδυσώπητα γιά τή ζωή! Εἶναι μιά μάχη σκληρή, ισόβια,

πού τή δίνει ωστόσο όλο μου τό εΐναι. Λένε κάποιοι σοφοί τής έποχής μας ότι πρέπει νά μετατρέψουμε τόν φόβο του θανάτου σέ εύκαιρία γιά νά συνειδητοποιήσουμε τήν αξία τής στιγμής, του τώρα. Νά μή σκεφτόμαστε τό μέλλον. "Ότι ό φόβος αυτός εΐναι μόνο ψυχολογικός και ότι μπορεί νά ξεπεραστεί άρκει νά προσπαθήσουμε. Άλλά πραγματικά τί πιό όξύμωρο άπ' αυτό! Τί πιό έξοργιστικό! Και πόσο άντέχει αυτή ή στρουθοκαμηλική λογική μπροστά στό νιόσκαφτο μνήμα;

Τή λύση στό άλυτο αυτό πρόβλημα τήν έδωσαν τά Χριστούγεννα. Ή γέννηση του Θεου ως άνθρώπου, πού έφερε στον έαυτό του τον θάνατο τριαντατρία όλόκληρα χρόνια και τον συνέτριψε μέ τον θάνατό του πάνω στον Σταυρό, μäs άπελευθέρωσε μιά γιά πάντα άπ' αυτόν τον «έσχατον έχθρόν» μας (βλ. Α΄ Κο 15,26)! Ό Ίησους μäs χαρίζει τή ζωή μέσα από τίς πληγές στο σώμα του, πού εΐναι πραγματικό, σάρκινο, και τό όποιο τό ντύθηκε ως Θεός όταν ένανθρώπησε. "Έτσι έμεις οί σάρκινοι μπορούμε όχι μόνο νά βλέπουμε τον άόρατο Κύριο, αλλά και νά τον άγγίζουμε και νά τον κοινωνούμε άκόμη! Και μέσα άπ' αυτή τήν τόσο άπτή κοινωνία, τή θεία Κοινωνία, νά γίνεται ή άνάστασή του άνάστασή μας και ή άθάνατη ζωή του ζωή μας!...

Τώρα, ναί, μπορώ νά χαιρόμαι χωρίς πιά νά φοβάμαι. Μέ άπελευθέρωσαν από τον φόβο τά Χριστούγεννα. Ζώ ένωμένος ύπαρξιακά μέ τον Κύριο, τί μπορεί νά μέ άπειλήσει; Μπροστά μου άνοίγεται όχι πλέον τό σύνορο του νεκροταφείου αλλά ό όρίζοντας τής αιωνιότητας.

Και όχι μόνον αυτό. Τά Χριστούγεννα μου δίνουν και τή χάρη νά μπορώ στο έξήν νά εΐρηνεύω. "Έχασα τήν εΐρήνη μου, όταν άποστράφηκα στην Έδέμ τον άγιο Θεό. Τότε έξαιτίας αυτής τής έπιλογής μου παραδόθηκα στον θάνατο και αυτό εΐχε σαν συνέπεια νά γίνει ό πλησίον έχθρός μου. Διότι πώς άλήθεια νά έχω εΐρήνη μαζί του, όταν δοϋλος πλέον τής φθοράς προσπαθούσα νά έπιβίωσω κερδίζοντας όλοένα και περισσότερα εις βάρος του; Τώρα ό Κύριος μέ τή σάρκωσή του και τή νίκη του πάνω στον θάνατο μέ άπαλλάσσει άπ' αυτή τή διελκυστίδα. Τά γήινα μπροστά στή ζωή πού μου προσφέρει Έκεΐνος εΐναι γιά μένα σκύβαλα, σκουπίδια. Κατέχω τό μέγιστο! Τί μου προσφέρει τό άγωνιώδες κυνήγι των μικρών;

Τέλος, τά Χριστούγεννα μου έπιτρέπουν και νά αγαπώ. Δέν ήξερα τί θά πεί νά αγαπάς. "Ήξερα τί θά πεί συνύπαρξη, συνεργασία, σεβασμός, αλλά όχι άγάπη. Ή άγάπη γιά νά εΐναι άληθινή, όφείλει νά εΐναι άνιδιοτελής. Νά μή ζητā ανταλλάγματα. Όμως ό θάνατος δέν μου άφηνε περιθώρια γιά κάτι τέτοιο. Προηγούνταν ή άνάγκη μου νά ζήσω και γι' αυτό πλησίαζα τον άλλον έπιδιώκοντας όφέλη. Τά Χριστούγεννα μ' έλευθέρωσαν άπ' αυτή τήν άποθηρίωση. Μπορώ τώρα ν' αγαπάω χωρίς όρια και χωρίς νά περιμένω τίποτε, κι έτσι νά άπολαμβάνω από τή γή τον ούρανό!...

Ναί, τώρα καταλαβαίνω. Τώρα νιώθω τί άκριβώς θά πεί ό θεσπέσιος έκεΐνος άγγελικός ύμνος πού άκούστηκε τή νύχτα τής γέννησης του Κυρίου: «Δόξα εν ύψιστοις Θεω και επί γής εΐρήνη, εν άνθρώποις εύδοκία» (Λκ 2,14). Και τον ζω άληθινά!

Εύάγγελος Άλ. Δάκας

Χριστούγεννα στη σκλαβιά και στην Ήθνεγερσία

«Ήταν και ένα συνήθιο εις Ἀθήνα, οἱ ἄρχοντες προεστοί, εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ...ἐδιόριζαν δυὸ νυκοκυραῖους καὶ ἓναν κληρικό καὶ τοὺς ἔδιναν τὴν ἄδεια νὰ περιέλθουν τὰ ἐσινάφια (=συντεχνίες) καὶ ὅλη τὴν πόλη, νὰ συνάξουν ὅ,τι προαιρεῖται ὁ καθένας. Ὅμοιως καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ἐκκλησιῶν, νὰ δίνουν κάτι ἀπὸ τὰ συναγμένα τῆς ἐκκλησίας. Καὶ μ' αὐτὰ τὰ συναγμένα ἀγόραζαν παπούτσια, μανδύλια διὰ τὲς γυναῖκες, φέσια καὶ λοιπά, καὶ εἰς ὀλίγα χρήματα. Καὶ τὰ ἐμοίραζαν εἰς αὐτοὺς τοὺς κατοικοῦντας δυστυχεῖς εἰς τὲς ἐνορίες καὶ εἰς μερικούς εὐγενεῖς ξεπεσμένους...», μαρτυρεῖ ὁ Παναγιῆς Σκουζές στὸ «Χρονικό τῆς σκλαβωμένης Ἀθήνας».

Βεβαίως, γιὰ τὸν τρόπο ἑορτασμοῦ τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὴν Τουρκοκρατία δὲν ὑπάρχουν πολλές μαρτυρίες. Προφανῶς ἐπρόκειτο γιὰ μία «χειμωνιάτικη σπιτική γιορτὴ, πού γιορταζόταν “κεκλεισμένων τῶν θυρῶν” καὶ δὲν ἔτυχε νὰ περιγραφεῖ ἀπὸ κανένα».

Ἰδιαίτερη ὅμως ἐντύπωση προκαλεῖ στοὺς ξένους περιηγητὲς ἢ σχολαστικὴ καὶ ἐξοντωτικὴ τήρηση τῶν αὐστηρῶν θρησκευτικῶν νηστειῶν -ἀνάμεσά τους καὶ αὐτῆς τῶν Χριστουγέννων- πού καλύπτουν τὶς μισὲς μέρες τοῦ χρόνου. Ὅλες οἱ κατηγορίες τοῦ ὀρθόδοξου ποιμνίου, κληρικοί καὶ λαϊκοί, στρατιῶτες καὶ ναυτικοί, τηροῦσαν μὲ χαρακτηριστικό ζῆλο τὸ καθήκον τῆς νηστείας, παρόλες τὶς δυσκολίες.

Ὁ περιηγητὴς Wilson, ὅταν φιλοξενήθηκε σὲ μία σπετσιώτικη οἰκογένεια, παρατήρησε ὅτι στὴν περίοδο τῆς νη-

στείας «ἡ οἰκογένεια τοῦ Σάντου λιμοκτονοῦσε τρώγοντας λάχανα, ἐλιές καὶ κουκιά ψημένα». Ἐντύπωση προκάλεσε καὶ στὸν περιηγητὴ Mil-

lingen ἢ τήρηση τῶν νηστειῶν: «Ἐνα κομμάτι καλαμποκόψωμο ψημένο στὴ χόβολη, πέντ' ἕξι ἐλιές, μερικά κρεμμύδια ἢ βραστά λάχανα εἶναι ἀρκετά. Ὅλοι οἱ στρατιῶτες νήστευαν μὲ προσήλωσι. Οἱ κλέφτες εἶχαν τόση πίστη στὴν ἐξαγνιστικὴ δύναμη τῆς νηστείας πού δὲν τὴν παραβίαζαν ποτέ!». Ὁ γάλλος πρόξενος ἐπὶ Τουρκοκρατίας στὴν Ἑλλάδα Πουκεβὶλ βρέθηκε σ' ἓνα χωριὸ τῆς Πελοποννήσου καὶ φιλοξενήθηκε σὲ κάποιον σπιτί, ὅπου κατοικοῦσαν μία γυναῖκα μὲ τὸ παιδί της καὶ ὁ παππούς. Ὁ ἄντρας τοῦ σπιτιοῦ εἶχε σκοτωθεῖ. Ἡ γυναῖκα, παρά τὴ φτώχεια της, ἔσφαξε μία κότα καὶ μαγεῖρεψε κοτόσουπα γιὰ τὸν φιλοξενούμενο. Στὸ τραπέζι ὁ Πουκεβὶλ πρόσεξε ὅτι μόνον αὐτὸς ἔτρωγε καὶ ρώτησε τὴ γυναῖκα: «Γιατί δὲν τρῶτε κι ἐσεῖς κοτόσουπα; Τουλάχιστον τὸ παιδί, πού εἶναι κι ἄρρωστο, κι ὁ παππούς, πού ἔχουν ἀνάγκη νὰ δυναμώσουν». Καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἀπάντησε: «Σήμερα εἶναι Παρασκευὴ. Ἄν φάμε κοτόσουπα, πάει, τουρκέψαμε!».

Ἐπιπλέον, τὰ Χριστούγεννα, ὅπως καὶ τὶς ἄλλες εὐσημες ἡμέρες τοῦ χρόνου, οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἔσπευδαν ὅπωςδὴποτε στὶς ἐκκλησίες. Ὁ ἐκκλησιασμός θεωροῦνταν ἐπιβεβλημένο καθήκον. Γιὰ τὸν Ἄνδρουτσο π.χ. μαρτυρεῖται ὅτι τὸ 1822, ἐκμεταλλεούμενος

τήν παύση τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων στήν Εὐβοία, γιόρτασε μαζί μέ τούς στρατιῶτες του τά Χριστούγεννα σέ μοναστήρι τῆς περιοχῆς.

Ὡστόσο, δέν ἔλειψαν χριστουγεννιάτικα οἱ ὠμότητες ἀπό τήν πλευρά τῶν Τούρκων πρὸς τούς ὑπόδουλους προγόνους μας. Ὑπενθυμίζουμε σύντομα διάφορα περιστατικά ἀνθολογημένα ἀπό τό ματωμένο χριστουγεννιάτικο χρονολόγιο τῆς Τουρκοκρατίας.

«Ὁ χορός τοῦ Ζαλόγγου», τίς παραμονές τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1803, ἀποτελεῖ γεγονός πού συγκλόνησε τήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί τήν Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς. Τό γεγονός ἀναφέρει ὁ λόγιος ἠπειρώτης Ἰωάννης Λαμπρίδης: «Ἐκ δέ τῶν ἄλλων 56 μέν γυναῖκες καί 13 ἄνδρες, ὧν τά ὀνόματα ἢ παράδοσις δυστυχῶς δέν διέσωσεν, ἐν χοροῖς ὄντως καί ἄσμασι τῇ 11 π.μ. κατεκρημνίσθησαν. Πολλά δ' ἐκ τῶν ἀθανάτων τούτων γυναικῶν μητέρες οὔσαι, πρὶν ἢ τό ὄλεθρον τοῦτο πήδημα πηδήσωσιν, ἐξεσφενδόνισαν πρῶτον τά τέκνα των. Οἱ δέ λοιποὶ ξιφῆρεις ὑπὸ τόν Κίτσιον Βότσιαρην περί λύχνων ἀφάς διέσχισαν τάς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ καί διήλασαν αὐτάς».

Ἐπίσης, στό χωριό Θέρισος δήμου Χανίων Κρήτης, ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους 1821, μαρτύρησε ἡ Χρυσή Τσεπέτη ἢ Τσεπετάκη, ἡλικίας περίπου 18-20 ἐτῶν. Ἐκεῖνα τά Χριστούγεννα τοῦ 1821, ὁ αἰμοχαρῆς καί ἀδίστακτος τούρκος κατακτητῆς Ναήρ πασάς ἔμπαινε θριαμβευτῆς μέ τόν στρατό του στό χωριό αὐτό, ἐνῶ ἡ Χρυσή βρισκόταν στό σπίτι της. Σταμάτησε ἐκεῖ

*Οἰκογένεια ὀρθόδοξων πιστῶν κατευθύνεται πρὸς τήν Παναγιά Σπηλιώτισσα
Stuart and Revett: The Antiquities of Athens*

μπροστά καί, ἐπειδή ἡ νεαρή χριστιανή δέν ὑπάκουσε στό πρόσταγμά του, πού τήν καλοῦσε νά κατέβει, ἔδωσε διαταγή στούς ἄνδρες του νά παραβιάσουν τήν πόρτα, νά τή βροῦν, νά τήν ἀρπάξουν καί νά τή φέρουν διά τῆς βίας μπροστά του. Ὁ πασάς, ἀρχικά μέ κολακείες, γλυκόλογα καί ταξίματα πολλά καί κατόπιν μέ ἀπειλές, προσπάθησε νά τήν κάνει νά τουρκέψει γιά νά τήν παντρευτεῖ. Ἡ μάρτυρας ἀντιστάθηκε σθεναρά καί τόν ἀπογοήτευσε. Τότε ἐκεῖνος ἔδωσε διαταγή νά τή θανατώσουν, ἀλέθοντάς τήν μέ τή μυλόπετρα στό παρακείμενο ἐλαιοτριβεῖο τοῦ χωριοῦ. Ἡ νέα δέν δέλιασε οὔτε ὀπισθοχώρησε· παρέμεινε πιστή ἕως τέλους. Οἱ Τούρκοι τήν πολτοποίησαν μέσα στό λιοτρίβι μέ τή μυλόπετρα, στέλνοντας τή μάρτυρα στή φάτνη τοῦ τεχθέντος Παιδίου νέου, τοῦ πρό αἰώνων Θεοῦ, νά ἀγάλλεται μέ τόν ἐνανθρωπήσαντα Νυμφίο τῆς ψυχῆς της.

Στίς Σέρρες τά ἴδια Χριστούγεννα Τούρκοι σκότωσαν «τόν Παπακρήτον εἰς τά Ἀμπέλια. Καί ἦχεν ἐνορία τόν Ἅγιον Νικόλαον τούς Μποσταντζήδες καί τά χωρία τό Μερτάκη καί τό Μετόχη».

Ἄλλά κι ὁ ἐθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός ἀπαθανατίζει τήν πρώτη

πολιορκία του Μεσολογγίου, πού συνέβη τὰ Χριστούγεννα του 1822:

«Πῆγες εἰς τό Μεσολόγγι
τὴν ἡμέρα του Χριστου,
μέρα πού ἀνθισαν οἱ λόγγοι
γιά τό τέκνο του Θεοῦ».

Ὁ πληροφοριοδότης τῶν Ἑλλήνων Γιάννης Γούναρης διεμήνυσε στους Μεσολογγίτες τὰ ἐξῆς: «Ἀμέσως νά εἰπῆτε τῶν ἀρχηγῶν σας ὅτι οἱ Τούρκοι καί οἱ Τουρκοκαπεταναῖοι, γνωρίζοντας ὅτι αὔριο ἔχομεν οἱ Χριστιανοί τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων καί πηγαίνουμε ὅλοι εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἔχουν πεποιθῆσιν ὅτι καί οἱ ἐδικοί σας ἀρχηγοί, καπεταναῖοι καί μέρος στρατιωτῶν θά υπάγουν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀφεύκτως, ἀπεφάσισαν νά κάμουν ἔφοδο δυὸ ὥρας πρὶν ξημερώση».

Ἔτσι κι ἔγινε. Ξημερώνοντας Χριστούγεννα ὀχτακόσιοι Τουρκαλβανοὶ ἐπιχείρησαν νυχτερινὴ ἔφοδο, στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ του Μεσολογγίου· βρῆκαν ὅμως σθεναρὴ ἀντίσταση. Οἱ ἀπώλειες τῶν Μεσολογγιτῶν ἦταν ἐλάχιστες, ἐνῶ τῶν Τούρκων ξεπερνοῦσαν τοὺς 500 ἄνδρες. Οἱ Τούρκοι ἐκτέλεσαν τοὺς γονεῖς, τὴ γυναῖκα, τὰ παιδιὰ καί ἀρκετοὺς συγγενεῖς του ἡρωικοῦ Γιάννη Γούναρη, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἔγινε μοναχός ἢ σύμφωνα μὲ ἄλλες πηγές δὲν σώθηκε.

Χριστούγεννα 2021: Πῶς ἐτοιμαζόμαστε φέτος νά ὑποδεχθούμε τὸν Μεγάλον Ἀναμενόμενον; Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος ἔλεγε πῶς, ἂν ὁ Χριστός δὲν γεννηθεῖ μέσα μας, τὰ Χριστούγεννα δὲν θά ἔλθουν σέ μᾶς. Ἐλπίζουμε μὲ τίς πρεσβεῖες τῶν νεομαρτύρων νά ἀξιωθούμε νά προσεγγίσουμε μὲ καρδιά καθαρὴ τὸ «ξένον» καί «παράδοxon» Μυστήριον, γιὰ νά γίνει ἡ γέννηση του Κυρίου μας ἐγγύηση τῆς οὐσιαστικῆς πολυεπίπεδης ἐλευθερίας μας. Ἀμήν!

Εὐδοξία Αὐγουστίνου

Πεφταστέρια

Φαρές, Ἐσρώμ, Ἀράμ, Ἀμιναδάβ...

Σάν τὰ φύλλα τὰ φθινοπωρινά, πού πέφτουν στὴ γῆ καί χάνονται, εἶναι καί τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων. Ἔρχονται, φεύγουν, σβήνουν οἱ γενεές στὴ λήθη τῶν αἰώνων. Σάν πυροτεχνήματα μέσα στό σκοτάδι τῆς νύχτας.

Τί σημασία ἔχει ποιός γέννησε ποιόν; Καλά τό εἶπε ἐκεῖνος ὁ παλιός σοφός: «οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον». Ὅλα τὰ ἴδια μέ χθές. Βραδιάζει, ξημερώνει, βραδιάζει, ξημερώνει. Ἀλλάζουν οἱ ἐποχές, χειμῶνες, καλοκαίρια. Οἱ ἄνθρωποι ὁ καθένας στὴ δουλειά του. Νά, μιά πτωχὴ χήρα μαζεὺει στάχυα γιὰ νά ζήσει κι αὐτὴ κι ἡ πεθερὰ της. Τὴ λένε Ρούθ. Ποιός θά τὴ θυμᾶται αὔριο;

«Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὁβῆδ ἐκ τῆς Ρούθ, Ὁβῆδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί, Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαυῖδ τὸν βασιλέα» (Μθ 1,5-6). Οἱ βασιλεῖς κι ἂν ξεχνιοῦνται! Μὲ πάταγο. Στό πέρασμα τῶν αἰώνων, στίς αἰχμαλωσίες, στίς μετοικεσίες, ὅπως ἔγινε καί στὴ με-

τοικεσία Βαβυλώνος μέ τόσοις. Σάν τούς διάπτοντες άστέρες είναι ή λάμψη τους.

«Ματθάν δέ έγέννησε τόν 'Ιακώβ, 'Ιακώβ δέ έγέννησε τόν 'Ιωσήφ τόν άνδρα Μαρίας» (Μθ 1,15-16).

Είχε βραδιάσει έξω. Οί άνθρωποι είχαν τελειώσει τίς δουλειές τους. Μαζεύτηκαν στά σπίτια τους. Θά πούν κι άπόψε θρύλους, μύθους, ιστορίες, γενεαλογίες νά γλυκάνουν τήν ψυχή τους μέχρι νά τούς πάρει ό ύπνος κι αύριο πάλι τά ίδια άπ' τήν άρχή. Ξενυχτούσαν μόνο οί βοσκοί στά βοσκοτόπια καί τά άφεντικά στά πανδοχεία πού περίμεναν τούς τελευταίους ταξιδιώτες γιά τή μεγάλη άπογραφή.

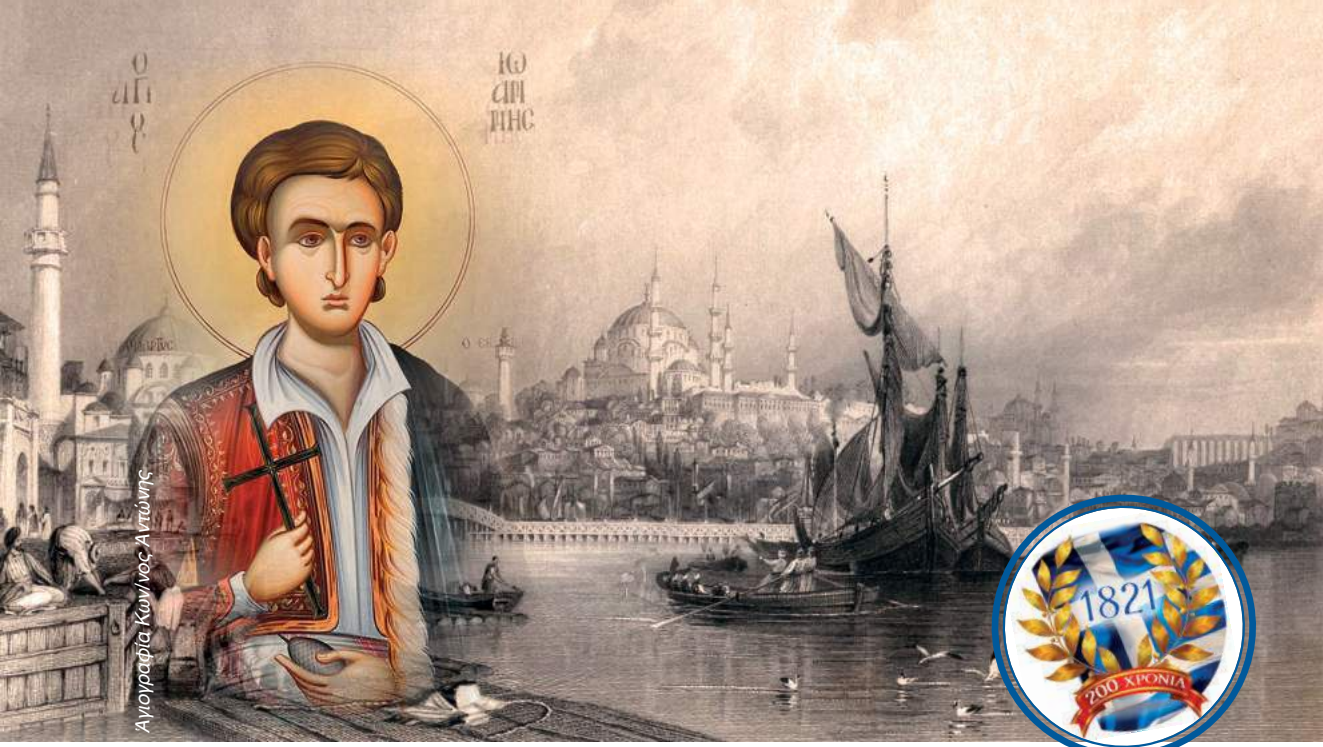
Κανείς σέ 'κεινα τά μέρη δέν κατάλαβε τίποτε. Κι άς ήταν άπ' τή γενιά του Άβραάμ, άπ' αύτόν πού είχαν άρχίσει όλα. «Άβραάμ έγέννησε τόν 'Ισαάκ, 'Ισαάκ δέ...» (Μθ 1,2). Δέν κατάλαβαν τίποτε. Έκείνοι πού κατάλαβαν ήταν άπό πολύ μακριά, άπ' τά μέρη τής Άνατολής. Τό μεγάλο άστέρι δέν άφηνε καμιά άμφιβολία γιά όλα αύτά πού χρόνια μελετούσαν άπόψε έγινε τό ασύλληπτο. Τό μόνο «καινόν υπό τόν ήλιον».

Ένα όνομα, «τό ύπέρ πάν όνομα» (Φι 2,9), διέσχισε τόν χώρο, τόν χρόνο, τίς

διαστάσεις, τίς γενεές, τούς αιώνες, τό άπειρο. Καί νά, τό Βρέφος σαλεύει μέσα στά άχυρα. «Θά καλέσεις τό όνομά του 'Ιησούν. Θά καλέσουν τό όνομά του 'Εμμανουήλ» (βλ. Μθ 1,21-23).

Έκείνη ή νύχτα δέν έμοιαζε μέ καμιά άλλη. Η γενεαλογία είχε τελειώσει. Ήταν Χριστούγεννα. Άλλά καί ή μέρα πού ξημέρωσε ήταν άλλιώς. Τό όνομα 'Ιησούς, πού άπογράφτηκε ως δούλος στους καταλόγους τής Βηθλεέμ, θά άθώνε όλα τά όνόματα τών ανθρώπων άπ' τήν άρχαία κατάρα. «Τά έτη ήμών ώσει άράχνη έμελέτων» (Ψα 89,9). Τά όνόματα τών ανθρώπων δέν θά ήταν πλέον σάν τά πεφταστέρια πού χάνονται μέσα στή νύχτα καί σβήνουν. Ό καθένας μπορούσε τώρα νά πάρει ένα καινό όνομα, δικό του, καταδικό του. Ό Άστέρας ό λαμπρός, ό πρωινός άνοιξε τόν δρόμο μέσα άπ' τό πανδοχείο, γιά νά ζούν όλα τά όνόματα τών ανθρώπων γιά πάντα, άπογεγραμμένα στους ούρανούς, στήν Έκκλησία τών πρωτοτόκων. Μαζί γιά πάντα μέ τόν πρωτότοκο Υίο τής Παρθένου «έξ οίκου καί πατριάς Δαυΐδ» (Λκ 2,4).

Ζ.Γ.

Οί άγιοι στή ζωή μας

Ζωντανή θυσία

Στό ιερό εικονοστάσι τής Έκκλησίας προβάλλουν άπό τά χρόνια τής Τουρκοκρατίας τά ματωμένα ράσα έκλεκτών κληρικών αλλά και τά λευκά κρίνα σεμνών παρθένων, άναδύονται μορφές σεβάσμιων άνδρών αλλά και μικρών παιδιών. Άνάμεσά τους στέκει κι ένας δεκατετράχρονος έφηβος, τόν όποίο εύλαβικά τιμά ή Έκκλησία μας στίς 20 Δεκεμβρίου.

Γεννήθηκε ό Ίωάννης στίς άρχές του 17ου αιώνα, τότε πού ή χλιοβασανισμένη πατρίδα μας στέναζε κάτω άπό τόν βαρύ ζυγό τής τουρκικής δουλειάς. Πατρίδα του τό γραφικό χωριό Μαριαις (σήμερα Μαριές) τής Θάσου, όπου ανατράφηκε μέσα σέ μία οικόγένεια θεμελιωμένη άσάλευτα στήν πίστη του Χριστού.

Στά άγουρα χρόνια τής έφηβείας φθάνει στήν Κωνσταντινούπολη μέ τή βοήθεια κάποιων συμπατριωτών του για

νά μάθει μία τέχνη. Δίπλα σ' έναν χριστιανό ράφτη, πού έχει τό έργαστήριό του στόν Γαλατά, δουλεύει μέ φιλότιμο, εργατικότητα και έπιμέλεια.

Μιά χειμωνιάτικη μέρα άψηφά τό τσουχτερό κρύο και τρέχει πρόθυμα νά έξυπηρετήσει τό άφεντικό του και νά άγοράσει κλωστές άπό ένα μεγάλο κατάστημα. Έκει ό έβραίος έμπορος επιχειρεί νά τόν ξεγελάσει, άποσπώντας του περισσότερα χρήματα και όχι μόνο τό άντίτιμο για τά ύλικά πού άγόρασε. Ό Ίωάννης μέ τό καθαρό μυαλό του άντιλαμβάνεται τήν άδικία και άντιδρά. Ό πονηρός Έβραίος όργίζεται μέ τό παιδί πού κατάφερε νά ξεσκεπάσει τήν πονηριά και τήν άτιμία του. Τότε, για νά τό έκδικηθεί, βρίσκει εύκαιρία τήν ώρα πού ό Χότζας βρισκόταν στόν μιναρέ και κατηγορεί μέ δυνατή φωνή τόν Ίωάννη ότι βρίζει τήν πίστη τών μουσουλμάνων. Άγριεμένοι οί Τουρκοί πού τό άκούν, άρ-

πάζουν τόν νεαρό 'Ιωάννη καί χτυπώντας τον άλύπητα τόν οδηγούν στόν Βεζίρη μέ τήν κατηγορία ότι εξυβρίζει τήν πίστη τους. Τό άγνό παιδί φωνάζει μέ δύναμη πώς όλα αυτά είναι ψεύτικες συκοφαντίες του 'Εβραίου. Άλλά ποιός δίνει σημασία σ' ένα άγνωστο χριστιανόπουλο; Ποιός άκούει τή φωνή του; Ποιός υπολογίζει τή γνώμη του; Στήν όθωμανική αύτοκρατορία βασιλεύει τό ψέμα, ή βία καί ή άδικία.

Τό βλέμμα του Βεζίρη, καθώς αντίκριζει τό γενναίο παλληκαράκι του Χριστού, έντυπωσιάζεται από τό ώραίο παράστημά του καί τό καθάριο βλέμμα του. Τί λεβεντόκορμα νιάτα έχουν οί χριστιανοί ραγιάδες! Μεγάλη ή νίκη του άν τό κάνει νά άλλαξοπιστήσει.

– "Ελα νά γίνεις Τουρκος, νά γλυτώσεις τή ζωή σου καί νά σ' έχω κοντά μου, νά σέ τιμήσω καί νά σέ πλουτίσω. "Άφησε τήν πίστη σου κι έλα στή δική μας!

'Ελπίζει πώς αυτό θά είναι εύκολο, άφού τό παιδί βρίσκεται μακριά από τήν οικογένειά του, μόνο καί άγνωστο στή μεγάλη πόλη, κυκλωμένο από μουσουλμάνους καί τζαμιά. Μέ τέχνη καί μαεστρία, χρησιμοποιώντας γλυκόλογα καί ύποσχέσεις, προσπαθει ό Βεζίρης νά δαλεάσει τό νεαρό άγόρι. Καί όσα του ύπόσχετα δέν είναι λίγα. Πλούτη καί δόξα καί άνετη ζωή.

Τό μικρό 'Ελληνόπουλο όμως πού στέκει άπέναντί του κουβαλά μέσα στήν καρδιά του όλο τό μεγαλείο τής Φυλής. Τό θήλασε μαζί μέ τό γάλα από τήν εύσεβέστατη μητέρα του, πού πρώτο μέλημά της είχε νά γαλουχήσει τά παιδιά της μέ τά άθάνατα νάματα τής 'Ορθοδοξίας. Τό βίωσε στό παράδειγμα του πατέρα, του τίμιου άγωνιστή τής βιοπάλης. Του κόσμου όλου τά βασιλεια δέν άξίζουν τί-

ποτα μπροστά στον δικό του πλούτο, τόν θησαυρό τής άληθινής πίστης.

- Δέν πρόκειται ν' άρνηθώ ποτέ τόν γλυκύτατό μου 'Ιησού Χριστό, άκόμα κι άν μου κάνετε μύρια βάσανα, άκόμη κι άν μου χαρίσετε όλόκληρο τό βασιλείό σας, άπαντά μέ άγια παρρησία ό άγνός έφηβος.

Μέσα στό βλέμμα του κλείνει τή σερνή περηφάνια όλων των πνευματικών άγωνιστών, πού μέσα στους αιώνες στάθηκαν άλύγιστοι μπροστά στήν ύλη καί στά φθαρτά άγαθά αυτού του κόσμου.

Τότε ό Βεζίρης πειστωμένος διατάζει τόν άποκεφαλισμό του. 'Οδηγούν τόν 'Ιωάννη στήν άγορά, στήν τοποθεσία «Τσαρσί των γουναράδων», μπροστά στό λουτρό καί τόν παραδίδουν στον δήμιο. "Ίσως τό μικρό παιδί φοβηθεί καί άλλαξοπιστήσει, όποτε θά μπορούσαν νά έξευτελίσουν τήν πίστη των χριστιανών δημόσια μέσα στήν άγορά...

'Ο δήμιος τόν αναγκάζει μέ τή βία νά γονατίσει. Θέλοντας νά τόν έκφοβίσει καί νά ξυπνήσει μέσα του τόν πανικό του θανάτου, κατεβάζει τό σπαθί καί τόν χτυπά στον τράχηλο κόβοντάς τον σαδιστικά λίγο-λίγο. Βλέποντας όμως ότι ό ήρωικός όμολογητής δέχεται τό μαρτύριο μέ χαρά καί άγαλλίαση, κατεβάζει μέ όρμη τό σπαθί καί τόν άποκεφαλίζει. Εί- ναι 20 Δεκεμβρίου του 1652.

'Η όθωμανική αύτοκρατορία καί τά όργανά της δέν σεβάστηκαν ένα άνήλικο παιδί. 'Η θρησκεία τους δέν προστατεύει τή ζωή, δέν διδάσκει τή δικαιοσύνη, δέν έμπνέει τή σωφροσύνη. "Ενα άνίσχυρο, φτωχό ραφτόπουλο ταπεινώσε τή δύναμη τής βίας καί τήν ισχύ τής τυραννίας! Άληθινά έλεύθερος ό 'Ιωάννης πέταξε από τή γή τής σκλαβιάς στή χώρα τής έλευθερίας τής δόξης των τέκνων του

Θεοῦ.

Τή νύχτα, εὐσεβεῖς χριστιανοὶ πῆραν τό ἅγιο λείψανο καί τό ἐνταφίασαν μέ συγκίνηση καί τιμή.

Τόν βίο τοῦ Ἁγίου συνέγραψε ὁ διευθυντής τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης Καρυοφύλλης καί ὁ λόγιος Μελέτιος Συρίγου.

Ἡ εἶδηση τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους τοῦ δεκαετράχρονου Ἰωάννη ἔφθασε στήν πατρίδα του καί σέ κάθε γωνιά τῆς Ρωμιοσύνης, φέρνοντας στούς راγιάδες ἀφυπνιστικό μήνυμα ἀφοσίωσης στό πάτριο τῆς Φυλῆς. Σήμερα στό χωριό του εἶναι χτισμένη στή μνήμη του μία γραφική ἐκκλησία. «Σεμνύνεται νῦν Θάσος, ἡ πατρὶς φίλη, Σὲ Μάρτυρα πλουτοῦσα. Ὡ πλούτου ξένου!».

Καθὼς πορευόμαστε στή φάτνη τῆς Βηθλεέμ, γιά νά προσκυνήσουμε τόν Θεό πού γίνεται γιά τή σωτηρία μας «παιδίον νέον», ἄς διδαχθοῦμε ἀπό ἕναν νέο, τόν ἡρωικό Ἰωάννη, πού προσφέρει στόν ἑνανθρωπήσαντα Θεό τήν ὑπαρξή του ὅλη ζωντανή θυσία! Κι ἄς ἐπιθυμήσουμε κι ἡ δική μας προσφορά στό θεῖο Βρέφος νά εἶναι ἡ ὀλοκληρωτική ἀφοσίωση «ἄχρι τέλους».

Ἰχνηλάτης

Ἱστορικές μνήμες

Λευτεριά - Ἐνωσι!

Ἡ πανέμορφη Κρήτη φορᾶ τά γιορτινά της. Ἐνα ἄρωμα λευτεριάς τήν περιλούζει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Οἱ γαλανόλευκες σημαῖες κυματίζουν κι οἱ πανηγυρισμοὶ ἀρχίζουν. Ἐπιτέλους τά ὄνειρα κι οἱ προσδοκίες αἰώνων παίρνουν σάρκα καί ὀστά. Τήν Κυριακή 1η Δεκεμβρίου 1913, μέ τή συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου, ἡ Κρήτη ἐνσωματώνεται ἐπίσημα καί ὀριστικά στή μητέρα Ἑλλάδα!

Κέντρο τῶν γιορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς «Ἐνωσις» εἶναι τά Χανιά. Ἡ ματοβαμμένη αὐτή πόλη, πού πλήρωσε ἀκριβά τόν ἀγώνα γιά λευτεριά, τώρα ἔχει πλημμυρίσει ἀπό γαλανόλευκες.

«Ἡ πόλις ἠγρύπνησε στολιζομένη. Ἐορτάζει δέ ὁ οὐρανός, ἀποκατασταθείσης ἀπό τῆς νυκτός τῆς γαλήνης καί ἀνατείλαντος ἑαρινοῦ ἡλίου. Οἱ δρόμοι παρυσιάζουν ὄψιν λειμώνων εὐωδιαζόντων ἀπό τάς μυρσίνας. Παντοῦ εἶναι ἀνηρημένοι βυζαντιναὶ σημαῖα μεταξύ τῶν κυανολεύκων. Συνωστίζονται παντοῦ χωρικοὶ ὑψηλόκορμοι ζῶσαι εἰκόνες τοῦ Θεοτοκοπούλου. Τά Κρητικόπουλα εἰς σμήνη κυκλοφοροῦν μέ τίς φουφουλίτσες των. Ἀπό τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ τοῦ ἐκδιώξαντος ἐκ Κρήτης τοῦς Ἄραβας πρώτην φοράν Ἑλλήν βασιλεὺς ἀποβιβάζεται εἰς τήν νῆσον», γράφει ἡ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Ἐστία».

Ὁ βασιλιάς Κωνσταντῖνος, ὁ πρωθυπουργός Ἐλευθέριος Βενιζέλος μέ τήν πολυάριθμη ἀκολουθία τους, ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Κρήτης μέ τόν τρισευτυχισμένο λαό της, μετά τή Δοξολογία, κατευθύνονται στό φρούριο Φιρκά γιά τήν ἐπίσημη τελετὴ τῆς «Ἐνωσις». Μό-

Φρούριο Φιρκά.

Ένθετο: Τελετή της «Ένωσης» της Κρήτης με την Ελλάδα, έργο Φλωρεντίνης Σκουλούδη-Καλούτση

λις ή πομπή καταφθάνει, ό Έπίσκοπος Χανίων τελεί τόν Άγιασμό. Η συγκίνηση άνεβαίνει στά ύψη, όταν ό βασιλιάς παρασημοφορεί μέ τόν Χρυσό Σταυρό του Σωτήρος δύο παλαιμάχους άγωνιστές, σύμβολα τών κρητικών έπαναστάσεων, τόν 94χρονο Άναγνώστη Μάντακα και τόν 81χρονο Χατζημιχάλη Γιάνναρη. Σ' αυτούς τούς γηραιούς άξιους όπλαρηγούς παραδίδουν ό βασιλιάς και ό πρωθυπουργός τή σημαία, γιά νά τήν άνυψώσουν στόν πιό ψηλό ιστό του φρουρίου του Φιρκά. Λαχαίνει ή τιμή σ' αυτούς πού συμμετείχαν στό παρελθόν σέ πολλά κινήματα νά πρωταγωνιστήσουν τώρα στήν έπίσημη τελετή της έπαρσης της έλληνικής σημαίας. Μέ μάτια ύγρά παίρνουν τό ιερό πανί και συντριμμένοι άνεβαίνουν στόν πυργίσκο. Άπό πότε όραματίζονται τούτη τήν ιστορική στιγμή! Ζωντανεύουν τούτη τήν ώρα στόν νού του Χατζημιχάλη οί φρικιαστικές άναμνήσεις από τή μακρά φυλάκισή του μέσα σ' αυτό τό φρούριο στά δεινά χρόνια της τουρκικής δουλείας. Πώς, λοιπόν, νά μή ζεί άνάσταση! Τήν πανηγυρική έπαρση της σημαίας χαιρετίζουν τ' άγκυροβολημένα έλληνικά πολεμικά πλοία μέ 101 κανονιοβολισμούς. Η σημαία άνεμίζει λεύτερα και σ' αυτό τό κομμάτι του έλλητισμού. Μέ τά ριπίσματά της διαλαλεί πώς οί άγώνες και τά όνειρα γενεών και

γενεών Κρητικών πήραν τήν έκδίκησή τους. Κορυφώνονται οί πανηγυρισμοί της λαοθάλασσας.

Σκιρτά από χαρά κι εύφροσύνη όλο τό νησί, άφου δυόμισι όλόκληροι αιώνες δυσβάσταχτης σκλαβιάς έχουν λήξει! Πέταξε από πάνω του τόν τουρκικοαιγυπτιακό ζυγό κι ή ματόβρεχτη ιστορία του γυρίζει σελίδα. Η «Ένωσης» είναι γεγονός. Η Κρήτη είναι πλέον τμήμα της έλληνικής επικράτειας.

Ένας μεγάλος αξιόλογος πίνακας της ρεθυμνιώτισσας Φλωρεντίνης Σκουλούδη-Καλούτση άπεικονίζει διάφανα τήν τελετή της «Ένωσης» της Κρήτης με τήν Ελλάδα. Δικό της έργο είναι και ό σχεδιασμός του άναμνηστικού γραμματόσημου της «Ένωσης».

Τόσο διακαής ήταν ό πόθος τών Κρητικών νά ένσωματωθούν και πάλι στόν έλληνικό κορμό, πού στά έπαναστατικά τους λάβαρα δέν συναντάς τή φράση «Έλευθερία ή Θάνατος», όπως στά λάβαρα τών έπαναστατικών τους έξεγέρσεων του 1821, αλλά «Ένωσης ή Θάνατος».

Οί πολύχρονοι άγώνες, τά ολοκαυτώματα, οί έπαναστάσεις, οί ποταμοί αίμάτων και δακρύων, ή αυτοθυσία χιλιάδων άνθρώπων στόν βωμό της έλευθερίας δέν πήγαν χαμένα. Βρίσκουν τήν 1η Δεκεμβρίου 1913 τήν ιστορική τους δι-

καίωση.

Τό φρικτό μαρτύριο του πρώτου έμπνευστή καί άρχηγού των έπαναστατών Ίωάννη Δασκαλογιάννη, που γδάρθηκε ζωντανός στην πλατεία του Ήρακλείου τό 1771' οί άγχόνες των ίερομαρτύρων έπισκόπων Κισάμου Μελχισεδέκ καί Ρεθύμνου Γερασίμου στην Έθνεγερεία του 1821' τό άλικο, άγιο αίμα των τεσσάρων κρητικών νεομαρτύρων, Μανουήλ, Γεωργίου, Άγγελή καί Νικολάου, που άποκεφαλίστηκαν οίκτρά για έκφοβισμό των χριστιανών στη Μεγάλη Πόρτα του Ρεθύμνου τό 1824' ή μεγάλη θυσία, τό όλοκαύτωμα της ιεράς μονής Άρκαδίου τό 1866, που ξεσήκωσε τά φιλελληνικά αισθήματα της Εύρώπης' ό άτρόμητος Σπύρος Καγιαλές-Καγιαλεδάκης, ό ζωντανός θρύλος του Άκρωτηρίου Χανίων, που στην έπανάσταση των Κρητικών τό 1897, βλέποντας τον ίστό του στρατοπέδου θρυμματισμένο από τίς τουρκικές όβίδες, μέ κίνδυνο της ζωής του όρμώ, άρπάζει τή μεγάλη ελληνική πολεμική σημαία καί κάνει τό ίδιο του τό σώμα ίστό, άνυψώνοντας μέ τά χέρια του τή σημαία' όλες τουτέες οί άνδραγαθίες καί τά αίματα χιλιάδων άλλων επώνυμων καί άνώνυμων ήρώων που πότισαν τή σκλάβια κρητική γή, φέραν τό γλυκοχάραμα της λευτεριάς, ώστε να πραγματοποιηθεί τό επιθυμητό όραμα, ή «Ένωση» μέ τή γλυκειά μάνα-πατρίδα.

Ή μεγάλη γιορτή της χριστιανοσύνης που ζυγώνει θά είναι για τή μεγαλόνησο Κρήτη μοναδική. Ξαναγεννημένη πλέον θά γιορτάσει τά πρώτα της λεύτερα Χριστούγεννα. Καί τότε οί χριστουγεννιάτικες καμπάνες της θά ένώσουν έπιτέλους τον γλυκόλαλο ήχο τους μέ όλες τίς καμπάνες που θά ήχήσουν χαρμόсуна στίς εκκλησιές της υπόλοιπης λεύτερης Έλλάδας, συνθέτοντας μία παναρμόνια έννορχήστρωση' διαλαλώντας σε κάθε γωνιά τό παμπόθητο μήνυμα της ειρήνης, της αδελφοσύνης, της αγάπης καί της ένότητας των χριστιανών.

Έλληνίς

Ένα τραγουδάκι κι ένας πίνακας μαρτυρούν...

Στό διάβα της ή Ίστορία δανείζεται κάποιες φορές ήχους, άλλοτε άψυχες γωνίες της γής ή καί έργα ανθρώπινα, για να έκφραστεί, να αφήσει τή σφραγίδα της άνεξίτηλη μέσα στον χρόνο.

Τά γεγονότα της περιόδου της Έπανάστασης του 1821 ντύθηκαν κι αυτά μέ χρώματα κι έγιναν πίνακες, γλίστρησαν κάτω από ήχους κι έγιναν τραγούδια... κι έτσι έφτασαν άθάνατα μέχρι τίς μέρες μας. Ποιός από έμάς δέν σιογοτραγούδησε τό «Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου να περπατώ...»;

Ποιά είναι ή ιστορική διαδρομή αυτού του τραγουδιού;

Ό γάλλος φιλόλογος καί κριτικός Claude Fauriel (1824) κατήρτισε μία συλλογή δημοτικών τραγουδιών καί κλέφτικων, στην όποία δέν συμπεριέλαβε τό «Φεγγαράκι μου λαμπρό». Άντ' αυτού δημοσίευσε άλλο τραγούδι μέ διαφορετική υπόθεση, που αρχίζει ως εξής: «Φεγγαράκι μου λαμπρόν/ φέγγε καί περπάτειγε...». Τό ποίημα, όπως τό γνωρίζουμε σήμερα, δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από τον D. Sanders τό 1844 καί άργότερα από πολλούς άλλους. Θεωρήθηκε παιδικό τραγούδι άκόμη καί νανούρισμα.

Πολύ νωρίς όμως τό τραγουδάκι αυτό συσχετίστηκε μέ τή μνήμη του «Κρυφού σχολείου».

νακα πού ζωγρά-
φιζε τότε, γρά-
φει: «...ήθέλησα
νά παραστήσω
μυστηριώδη
πράξιν εις σκοτει-

νόν υπόγειον μόνον
διά μιᾶς ἀκτίνος ἡλίου εἰσερχομέ-
νης ἐντός...». Δηλαδή, τὸ ἀμυδρό
φῶς πού διακρίνεται νά μπαίνει
στόν χώρο ἀπὸ τὸ παράθυρο δέν
προέρχεται ἀπὸ τὸ «φεγγαράκι»
τὸ «λαμπρό» ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο.
Ἐπιπλέον, στήν ἴδια ἐπιστολή
ἐξηγεῖ: «Ἐσκέφθην νά παραστή-
σω τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς Ἑλ-
λάδος, ὅτε ἐπὶ Τουρκοκρατίας
ἦσαν αὐστηρῶς ἀπηγορευμένα
τὰ σχολεῖα καὶ μόνον ἐν κρυ-
πτῷ ἐξετελοῦντο...». Ὅταν
ἐκθέτει τὸν πίνακα στήν Ἀθή-
να τὸ 1888, ὁ πίνακας φέρει
τὸν τίτλο «Ἑλληνικὸν σχολεῖ-
ον ἐν καιρῷ δουλείας». Γιά
πρῶτη φορά δημοσιεύεται
ἐντύπως στό περιοδικὸ τοῦ

Γ. Δροσίνη «Ἐθνικὴ Ἀγωγή», στήν πρώτη
σελίδα τοῦ τεύχους τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου
1899. Λίγο ἀργότερα δημοσιεύτηκε καί
στό περιοδικὸ «Παναθῆναια Α΄» (1900-
1901), σέ τεύχος ἀφιερωμένο στόν θά-
νατο τοῦ Γύζη.

Λεπτομέρειες γιά τὸν πίνακα τοῦ Γύ-
ζη, ὁ τίτλος τοῦ ὁποῖου ἀπὸ «Σχολεῖον
κρυπτόν» ἔγινε ἐπὶ τὸ δημοτικότερο καί
ὑποβλητικότερο «Κρυφὸ σχολεῖο», θά
βροῦμε στὶς διάφορες μελέτες τῶν εἰδι-
κῶν. Γεγονὸς ὅμως εἶναι ὅτι ὄντως ἡ ἱ-
στορία ἀρέσκεται νά ἀκουμπᾷ στὰ χρω-
ματα, ἀρέσκεται νά τραγουδιέται...

Δ. Καλογεράκη

Γιά πρώτη φορά αὐτὸς ὁ συσχετι-
σμός ἀπαντᾶται τὸ 1855 σέ μία μελέτη
τοῦ λόγιου Γρ. Παπαδόπουλου, ὁ ὁποῖος
μάλιστα σημειώνει: «(Οἱ μαθητές) τὴν νύ-
κτα ἐξερχόμενοι λάθρα μετέβαινον εἰς
τὸν διδάσκαλον, λέγοντες τὸ γνωστὸν
ἀσμάτιον "Φεγγαράκι μου λαμπρό"».

Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτὸ τὸ «ἀσμάτιον»
συσχετίστηκε μέ τὸν πασίγνωστο καί ἐμ-
βληματικὸ πίνακα τοῦ Γύζη «Τὸ Κρυφὸ
Σχολεῖο». Ὁ Γύζης, βέβαια, ὅταν φιλοτε-
χνούσε στό Μόναχο τὸν ἐν λόγω πίνακα,
τὸ 1885-6, δέν γνώριζε αὐτὸν τὸν συσχε-
τισμὸ. Σέ ἐπιστολὴ μάλιστα πού ἔστειλε
στόν πεθερὸ του, περιγράφοντας τὸν πί-

Ἡ συγκύπτουσα ἀνθρωπότητα (Λκ 13,10-17)

Βαδίζουμε πρὸς τὴ γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ φιλόστοργη μητέρα μας, μᾶς προετοιμάζει γιὰ νὰ ἐορτάσουμε τὴ μεγάλη αὐτὴ γιορτὴ. Καὶ γιορτάζουμε Χριστούγεννα σημαίνει νὰ ζήσουμε τὰ Χριστούγεννα ὡς ἓνα γεγονός τῆς δικῆς μας ζωῆς.

Μέ πολλοὺς τρόπους μᾶς προετοιμάζει ἡ Ἐκκλησία μας. Μέ τὴ νηστεία πού ὄρισε καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τηροῦμε τὴν περίοδο αὐτή, ἀλλὰ καὶ μέ τὰ ἀναγνώσματα πού διάλεξε νὰ διαβάζονται πρὶν τὰ Χριστούγεννα. Τρεῖς Κυριακὲς πρὸ τῶν Χριστουγέννων, τὴ σημερινὴ Κυριακὴ, ἔχει ὀρίσει ἡ Ἐκκλησία μας νὰ διαβάζεται ἡ περικοπὴ τῆς συγκύπτουσας γυναίκα.

Ἦταν Σάββατο καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰσέρχεται σὲ μιά ἀπὸ τίς συναγωγές. Ὁ Κύριός μας πάντοτε τὰ Σάββατα πηγαινεστὶς συναγωγές ὅπως ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔδινε τὸ παράδειγμα. Καὶ αὐτὸ εἶναι παράδειγμα καὶ γιὰ μᾶς, ὥστε κάθε Κυριακὴ, ἀφοῦ ἡ Κυριακὴ μας ἀντικατέστησε τὸ Σάββατο, κάθε Κυριακὴ νὰ πηγαίνουμε στὴν ἐκκλησία. Μόνο ἂν ὑπάρχει βαρειά ἀρρώστια, μεγάλο ἐμπόδιο, νὰ ἀπουσιάζουμε ἀπὸ τὸν ναὸ τοῦ Κυρίου.

Στὴ συναγωγὴ μεταξύ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων βρίσκεται καὶ ἓνα πλάσμα δυστυχισμένο. Μία γυναίκα πού δὲν περπατᾶει ὀρθια. Εἶναι συγκύπτουσα. Ὅχι ἀπλῶς κυρτωμένη ἀλλὰ «μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι εἰς τὸ παντελές». Ὅχι μόνο δὲν μπορεῖ νὰ ἀνορθώσει τὸ σῶ-

μα της, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ κεφάλι της νὰ τὸ γυρίσει πρὸς τὰ πάνω. Καὶ αὐτὴ τὴ γυναίκα θεραπεύει ὁ Χριστὸς μέ τὰ λόγια του «γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου». Ἡ γυναίκα γίνεται καλὰ καὶ ἀποκτᾶ τὸ σχῆμα πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὸ ὄρθιο. Ὅλοι χαίρονται καὶ δοξάζουν τὸν Θεό.

Ἕνας μόνο, ὁ ἀρχισυνάγωγος, στενοχωριέται, ἀγανακτεῖ. Δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἀπευθυνθεῖ πρὸς τὸν Χριστό, ἀλλὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν λαὸ καὶ στὴ γυναίκα πού ἔγινε καλὰ καὶ λέει: «Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν ταύταις οὐν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου». Λές καὶ εἶχε τὴ δύναμη αὐτὸς κάθε μέρα νὰ θεραπεύει τοὺς ἀρρώστους.

Ἀντίθετα, ὁ Χριστὸς στρέφεται ἀπευθείας πρὸς τὸν ἀρχισυνάγωγο καὶ τὸν ἐλέγχει: «Ὑποκριτὰ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βουνὸν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγῶν ποτίζει; Ἄν αὐτὸ κάνετε γιὰ τὸ ζῶο, ἐγὼ αὐτὴ τὴ θυγατέρα τοῦ Ἀβραάμ, πού εἶναι 18 χρόνια δεμένη ἀπὸ τὸν σατανᾶ στό παχνὶ τοῦ διαβόλου, νὰ τὴν ἀφήσω σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση;».

Ἡ συγκύπτουσα αὐτὴ γυναίκα δὲν πρόσεξε, ξεγελάστηκε καὶ παρέδωσε τὸν λογισμό της καὶ τὴν καρδιά της στόν σατανᾶ. Καὶ ὁ σατανᾶς τὴ λύγισε καὶ τὴ χτύπησε κάτω στό χῶμα χωρὶς νὰ δύναται «ἀνακῦψαι εἰς τὸ παντελές». Καὶ βέβαια, τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ μας δὲν ἦταν γνωστὲς ὀρισμένες ἀρρώ-

στιες πού γνωρίζουμε σήμερα, αλλά ο Χριστός ήξερε πολύ καλά από ποιά αίτια αυτή ή γυναίκα κατήνησε συγκύπτουσα. Τό αναφέρει καί ο Λουκάς, πού ήταν καί γιατρός. Δέν σημειώνει ότι ήταν άρρωστη, αλλά ότι «ήν πνεύμα έχουσα άσθενείας», πού σημαίνει ότι ή άσθένεια ήταν από τό πονηρό πνεύμα. Καί ο Χριστός επιβεβαιώνει ότι ο σατανάς είναι εκείνος πού έδεσε τή γυναίκα 18 ολόκληρα χρόνια.

Η συγκύπτουσα είναι ή εικόνα τής άνθρωπότητας, πού κανέναν γιατρός καί κανένα φάρμακο δέν μπορεί νά τή θεραπεύσει παρά μόνον ένας, ο Θεός πού γίνεται άνθρωπος καί έρχεται νά άνορθώσει τόν πεπτωκότα, τόν πεσμένο άνθρωπο. Ο άνθρωπος έκφυλίστηκε, άποκτηνώθηκε, δέν ήταν δυνατόν τίποτε νά τόν θεραπεύσει. Γι' αυτό ο Θεός έγινε άνθρωπος, γιά νά μπολιάσει καί νά θεραπεύσει τόν διεστραμμένο, τόν άποκτηνωμένο άνθρωπο καί νά τόν άποκαταστήσει καί πάλι στό άρχαίο κάλλος, στόν άγιο προορισμό του καί νά τόν οδηγήσει καί πάλι στή βασιλεία τών ουρανών.

Αδέλφια μου, είναι σπουδαίο τό μάθημα τής σημερινής Κυριακής καί δυνατό καί μεγάλο τό μήνυμα πού μäs στέλνει ή συγκύπτουσα, ώστε νά προετοιμάσουμε τόν έαυτό μας γιά νά γιορτάσουμε τά Χριστούγεννα. "Ολοι, λίγο πολύ, είμαστε άμαρτωλοί καί άκάθαροι. Κανείς δέν μπορεί νά σώσει τόν άνθρωπο από τήν άμαρτία. Ούτε ή έπιστήμη ούτε ή τέχνη ούτε ή φιλοσοφία ούτε όλες οι θρησκείες πού πέρασαν σάθηκε δυνατόν νά σώσουν τόν άνθρωπο. Κανείς δέν μπορεί νά σώσει τόν άνθρωπο παρά μόνον ένας, πού τό όνομά του είναι Ίησούς, πού σημαίνει «αυτός πού μäs σώζει από τήν άμαρτία». Ο Ίησούς ήλθε μέ τή γέννησή του, μέ τόν θάνατό του καί τήν άνάστασή του νά μäs σώσει από τήν άμαρτία.

Αν σ' έναν άνθρωπο πού πνίγεται ή καίγεται ή άγκομαχά κάτω από ένα βάρος καί ψυχορραγεί καί φωνάζει «βοήθεια» προσφέρουμε λίρες, λουλούδια, γλυκά ή τοϋ παίξουμε μουσική, θά άγανακτήσει. Ο ναυαγός θέλει τόν ναυαγοσώστη, εκείνος πού καίγεται τόν πυροσβέστη, εκείνος πού άγκομαχά καί χαροπαλεύει τόν λυτρωτή. Έτσι καί ή άνθρωπότητα ζητούσε καί ζητάει τόν λυτρωτή. Καί λυτρωτής είναι ένας, ο Ίησούς Χριστός. Αλλά γιά νά σωθούμε, χρειάζεται νά δώσουμε τό χέρι μας στόν Χριστό. Ο Χριστός σώζει όλους τούς ανθρώπους, αλλά σώζονται μόνον εκείνοι οι όποιοι πιάνουν τό χέρι του μέ τήν πίστη καί τή μετάνοια. Κλείνω τή διδαχή μέ μία πολύτιμη συνταγή πού μäs δίνει τό ευαγγέλιο: Τό φάρμακο τής σωτηρίας ένα: τά δάκρυα τοϋ άμαρτωλού καί τοϋ Χριστοϋ τό αίμα! Αμήν.

Στέργιος Σάκκος
Κυριακή 4-12-1994, Ξάνθη

- Καλημέρα, παιδιά! Πώς πέρασε τό Σαββατοκύριακο;

- Κυρία, πέρασε πολύ δημιουργικά! Καί ἡ ομάδα μας εἶναι ἔτοιμη!

- Πολύ χαίρομαι. Ὁ χωρισμός σέ ομάδες γιά τή μελέτη κάποιων λογοτεχνῶν πιστεύω νά σάς βοήθησε.

- Θά θέλαμε πρῶτοι νά παρουσιάσουμε τόν συγγραφέα μας. Μήν ξεχνοῦμε ὅτι τό 2021 συμπληρώθηκαν 110 χρόνια ἀπό τόν θάνατό του.

- Naί, συμφωνῶ. Ποιό ὄνομα δώσατε στήν ομάδα σας;

- Διαλέξαμε γιά τίτλο τόν χαρακτηρισμό πού τοῦ ἀπέδωσε ὁ Κωνσταντῖνος Καβάφης: «Ἡ κορυφή τῶν κορυφῶν». Γνωστός ὡς «ὁ ἅγιος τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων», ζοῦσε σάν ἕνας κοσμοκαλόγερος. Ἀρχή καί τέλος τῆς ζωῆς του τό νησί πού γεννήθηκε, ἡ Σκιάθος. Πιστεύουμε ὅτι καταλάβατε ὅτι πρόκειται γιά τόν...

- Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη! φωνάζει ὅλη ἡ τάξη.

- Προσπαθήσαμε νά διαβάσουμε κάποια ἀπό τά διηγήματά του. Λιγάκι μᾶς δυσκόλεψε ἡ γλῶσσα του καί οἱ μεγάλες περιγραφές.

- Ἔχει ἀρκετό ἐνδιαφέρον ἕνα ἐπίκαιρο γιά τίς μέρες μας διήγημα, ὁ «Βαρδιάνος στά σπόρκα». Σ' αὐτό μιλάει γιά τήν ἱστορία τῆς γρια-Σκεύως, πού μεταμφιέζεται σέ ἄντρα καί γίνεται βαρδιάνος (φύλακας) στά σπόρκα (μο-

λυσμένα καράβια), μέ σκοπό νά σώσει τόν γιό της ἀπό τή χολέρα, ἡ ὁποία ἐπληξε τήν Εὐρώπη τό 1865. Τό διήγημα εἶναι γραμμένο μέ εὐφρόσυνο καί εὐθύμο τρόπο καί δέν ἀναδίδει ὁσμή θανάτου. Βέβαια, γιά κάποιες λέξεις χρειαστήκαμε καί λεξικό.

- Κι ὅμως, παιδιά. Παρόλη τή δυσκολία, ἀξίζει νά τόν γνωρίσουμε. Θά βροῦμε μέσα στά ἔργα του διαμάντια! Ξέρετε ὅτι ἐκτός ἀπό συγγραφέας ἦταν καί ψάλτης στήν Ἀθήνα;

- Naί, ἦταν ψάλτης στό ἐκκλησάκι πού ἦταν λειτουργός ὁ ἅγιος Νικόλαος Πλανᾶς. Ἔψαλλε μέ κατάνυξη «τά τραγούδια τοῦ Θεοῦ», ὅπως ὀνόμαζε τά τροπάρια, μέ τήν ἀπλή καί γλυκειά φωνή του. Ἡ κοινωνία τῶν συγχρόνων του, βέβαια, τόν ἀγνοοῦσε.

- Σ' αὐτό τό σημεῖο τῆς παρουσίας μας σκεφτήκαμε νά δραματοποιήσουμε ἕνα ἀληθινό περιστατικό. Τό περιγράφει ὁ εὐθυμογράφος Σταμάτης Σταματίου, μέ τίτλο «Πῶς τόν πρωτογνώρισα». Οἱ ἡθοποιοί νά πάρουν θέσεις. Δίνω τόν λόγο στόν ἀφηγητή:

- Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντη εἶχε πάει τέτοιες μέρες, παραμονές Χριστουγέννων, στά γραφεῖα τῆς ἐφημερίδας «Ἀκρόπολις». Ὁ Σταμάτης Σταματίου γράφει: «...ἄνοιξε ἡ πόρτα καί μπήκε ἕνας ἄνθρωπος, μᾶλλον ὑψηλός, κακοντυμένος, μέ ὑποκάμισο ζουλισμένο στό λαιμό, χωρίς γραβάτα, μέ ροῦχα ὅπως ὅποτε ἀπεριποίητα καί μακρῶ ἐπανωφόρι τριμμένο. Παρά τή φτωχική ἐμφάνιση, τά γένια του καί τά ἀπεριποίητα μαλ-

λιά του, τό μελαμψό του πρόσωπο ἦταν κόκκινο στά μάγουλα, κι ἀπό τά μάτια του ἔσταζε μία γλύκα. Ἐμπήκε συνεσταλμένος καί δειλός. Ἐνόμισα πώς ἦταν κανένας ἀπ' τούς φτωχοῦς, πού συστημένοι εἰς ἐμέ ἀπό τή διαχείριση ἤρχοντο νά πάρουν σημείωμα γιά νά λάβουν τό χριστουγεννιάτικο βοήθημά τους».

– Ὁ κύριος Σταματίου;

– Ἐγώ εἶμαι, ἀλλά καθίστε μία στιγμή, σᾶς παρακαλῶ, νά τελειώσω κάτι πού γράφω ἐδῶ κι ἀμέσως θά σᾶς διευκολύνω... Ὅριστε, πείτε μου.

– Μέ ζητήσατε;

– Ὁχι, ἐγώ δέ σᾶς ζήτησα, ἀλλά ξέρω γιατί ἤρθατε καί θά τελειώσω ἀμέσως τή δουλειά σας. Μπορεῖτε νά περάσετε ἀπό τό λογιστήριο γιά τά χρήματα.

– Σᾶς εὐχαριστῶ... ἀλλά κι αὐτά τά χαρτιά τί νά τά κάμω; Δέν τά θέλετε;

– Κράτησέ τα. Ἐμᾶς δέ μᾶς χρειάζονται.

– Τότε, ἀφοῦ δέ σᾶς χρειάζονται αὐτά, ἐγώ μέ τί δικαίωμα θά πληρωθῶ;

– Δέν πειράζει, ἀρκούμεθα εἰς τόν λόγον σας. Χριστούγεννα εἶναι τώρα.

– Ναί, ἀλλά, ἂν δέν πάρετε αὐτά, ἐγώ δέν μπορῶ νά πάρω χρήματα.

– Μά δέν τά παίρνετε ἐσεῖς τά χρήματα. Σᾶς τά δίνουμε ἐμεῖς!

– Ἐ, τότε, πάρτε κι ἐσεῖς ἐτοῦτα πού μοῦ τά ζητήσατε.

– Μά τί εἶναι ἐπιτέλους αὐτά, τοῦ λέω, καί πρέπει ἀπαραιτήτως νά τά πάρομε;

– Τό διήγημα τῶν Χριστουγέννων, πού μοῦ ἐζητήσατε.

– Τό διήγημα τῶν Χριστουγέννων... καί ποιός εἶστε ἐσεῖς;

– Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης!

– Ὁ ἴδιος;

– Ὁ ἴδιος καί ὀλόκληρος...

Ὁ ἀφηγητής παίρνει τόν λόγο, πρὶν προλάβει ἡ τάξη νά χειροκροτήσει τούς ἠθοποιούς.

– Ἐπεσε τό ταβάνι καί μέ πλάκωσε, ἡ πένα ἔφυγε ἀπ' τά χέρια μου, ὅλα ἐκεῖ μέσα, εἰκόνες, καρέκλες, βιβλία, ἐφημερίδες, σά νά στροβιλίστηκαν γύρω μου κι ἔκανα ὦρα νά συνέλθω. Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης! Αὐτός ὁ πρίγκηψ τῶν ἐλλήνων λογογράφων, πού τόν φανταζόμουνα ἀκτινοβολοῦντα, γελαστόν, ὠραῖον, καλοντυμένον, εὐτυχή, γεμάτον ἐγωῖσμό, ἀέρα καί μεγαλοπρέπεια, αὐτός!... Αὐτός ὁ μαλακός, ὁ καλός, ὁ δειλός, ὁ φοβισμένος, καί τσαλακωμένος ἄνθρωπος, πού στεκότανε μέ συστολή μαθητοῦ ἐπιμελοῦς, ἐκεῖ ἐνώπιόν μου! (...) Τοῦ ἔσφιξα τό χέρι χωρίς νά ἤμπορῶ οὔτε μία λέξη νά προφέρω. Ἀπό τήν

ταραχή μου καί τή σασιμάρα μου ούτε τό φῶς δέν ἀναψα. Αἰσθάνθηκα ἕνα τρεμουλιαστό χέρι νά σφίγγει τό δικό μου καί τόν ἔχασα μέσα στό σκοτάδι...”Ἐμεινε ὁμως πίσω μία μοσχοβολιά κεριοῦ πού λιώνει ἐμπρός στίς ἅγιες εἰκόνες, κάτι ἀπό τοῦ καντηλιοῦ τό σβήσιμο, κάτι ἀπό θυμιατοῦ πέρασμα μακρινό πολύ...

Ἡ τάξη χειροκροτᾶ τώρα παρατεταμένα. Ἀναρωτιέμαι κατά πόσο ἀντιλήφθηκαν τό μεγαλεῖο τῆς σκηνῆς ἢ ἀπλά χάρηκαν τό ταλέντο τῶν συμμαθητῶν τους.

– Ναί, παιδιά, μπορούμε νά καταθέσουμε ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Παπαδιαμάντη ἦταν σάν τό λιβάνι πού μοσχοβολᾷ... Μία εὐωδιά ἀποπνέει τό ἔργο του. Ὁ ἴδιος καταθέτει: «Ὁσον ζῶ καί ἀναπνέω καί σωφρονῶ, δέν θά παύσω νά ὑμνῶ μετὰ λατρείας τόν Χριστόν μου, νά περιγράψω μετ’ ἔρωτος τήν φύσιν καί νά ζωγραφῶ μετὰ στοργῆς τά γνήσια ἑλληνικά ἦθη». Νομίζω πῶς τόν ζωγραφίσατε πολύ ὁμορφα μπροστά μας. Θά σᾶς θυμίσω τά λόγια τοῦ νομπελίστα ποιητῆ μας Γιώργου Σεφέρη: «Ὁ Μακρυγιάννης εἶναι ὁ πιό σημαντικός πεζογράφος τῆς νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, ἂν ὄχι ὁ πιό μέγας, γιατί ἔχομε τόν Παπαδιαμάντη». Καί ὁ ἐπίσης νομπελίστας Ὀδυσσεύς Ἐλύτης στό «Ἄξιόν ἐστί» σημειώνει: «Ὅπου σᾶς εὕρει τό κακό, ὅπου θολώνει ὁ νοῦς σας... μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό καί μνημονεύετε Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη».

M.E.X.

Εἰς μνημόσυον

Κυριάκος Τριανταφυλλίδης

Τό πρωί τῆς 17ης Ὀκτωβρίου, Κυριακή τοῦ Σπορέως, ἀναχώρησε γιά τήν ἀνέσπερη βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἕνας τίμιος βιοπαλαστής, πολύτεκνος οἰκογενειάρχης, ἐκλεκτός ἀδελφός, μέλος τῆς Ἀδελφότητάς μας καί σεμνός σποριάς τοῦ θεοῦ λόγου, ὁ Κυριάκος Τριανταφυλλίδης (1953-2021). Τόν προπέμψαμε μέ πόνο ψυχῆς, ἀλλά δοξολογώντας τόν Θεό καί εὐχόμενοι νά κατατάξει τήν ψυχὴ του μετὰ τῶν δικαίων. Παραθέτουμε τόν ἐπικήδειο λόγο τοῦ π. Μιχαήλ, πνευματικοῦ τῆς Ἀδελφότητος:

«Αἰσθάνομαι χρέος ἀγάπης, ἀείμνηστε ἀδελφέ Κυριάκο, μέ τίς εὐχές τῶν πατέρων, νά πῶ δύο λόγια ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος τῆς “Ἀπολυτρώσεως”, μέσα ἀπό τήν ὁποία ἐπί τόσα χρόνια διακόνησες τήν ἀγία μας Ἐκκλησία...

Τό πέρασμά σου ἦταν φωτεινό. Διακρίθηκες ἀπό τή νεότητά σου. Μέσα στήν ὀρφάνια, πού ἀπό ἐπτάχρονο παιδί γεύτηκες, χάλκεψες ἕναν τίμιο, ἀκέραιο χαρακτήρα, μέ ἐργατικότητα καί φιλότιμο. Λίγο ἀργότερα, ἡ γνωριμία καί ὁ σύνδεσμός σου μέ ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ σέ ὀδήγησαν στή συνειδητὴ χριστιανικὴ ζωὴ καί μπόλιασαν τίς φυσικὲς σου ἀρετὲς μέ τά θεῖα νάματα τῆς πίστεως, γιά νά πορεύεσαι στὸν δρόμο τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὡς ἀγωνιζόμενος χριστιανός.

Διακρίθηκες ως οικογενειάρχης. Ἀρμονική ἢ σχέση σου μέ τή σύζυγο, μέ τά παιδιά καί τά ἐγγόνια σου, μέ τίς νύφες καί τούς γαμπρούς, μέ ὄλους τούς συγγενεῖς.

Στούς χώρους τῆς ἐργασίας σου ἐπίσης εὐσυνείδητος καί πάντοτε εὐχάριστος, πάντοτε πρόθυμος καί συνεργάσιμος. Ἐκεῖνο τό ὠραῖο, πλατύ χαμόγελό σου, κάτω ἀπό τό φαρδύ μουστάκι, φωτιζε ὄλο τό πρόσωπό σου, διέλυε τήν ψυχρότητα καί ἔδινε μιᾶ ἄλλη, εὐχάριστη νότα στό περιβάλλον.

Ἀλλά διακρίθηκες καί ως ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀγάπησες τόν Χριστό μέ ὄλη σου τήν καρδιά καί αὐτή τήν ἀγάπη ἤθελες νά μεταδώσεις καί σέ ἄλλες ψυχές. Ἔτσι ἔγινες ἱεραπόστολος καί διέδιδες τόν λόγο τοῦ Κυρίου, διότι ἤξερες ἀπό τή δική σου ἐμπειρία ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει δύναμη, μεταγγίζει ζωή. Ἦμουν νεαρός, ὅταν σέ ἔβλεπα γεμάτο ζήλο νά συνοδεύεις ἄλλοτε τόν ἀείμνηστο διδάσκαλό μας Στέργιο Σάκκο καί ἄλλοτε τόν ἐπίσης ἀείμνηστο Παναγιώτη Παναγιωτίδη ἢ τόν Ἀριστείδη Ἀνδρεάδη στίς μάχες πού ἔδιναν κατά τῶν αἰρετικῶν γιά τή διασφάλιση τῆς πίστεως καί τήν καθαρότητα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὑπῆρξες πρόθυμος καί ἀκούραστος, λαμπρό παράδειγμα γιά ὄλους ἐμᾶς, τούς νεότερους.

Αὐτό νά ἀποτελεῖ τή γλυκειά παρηγοριά γιά σένα, ἀγαπητή μας Κωνσταντίνα, καί γιά τά παιδιά σας, ὅτι ὁ Κυριάκος βρίσκεται πλέον στούς κόλπους τοῦ Κυρίου, τόν ὁποῖο ἀγάπησε. Τώρα ἔχετε ἕναν ἄνθρωπο ἀπό τήν οἰκογένειά σας πρεσβευτή γιά σᾶς στόν Χριστό, στήν οὐράνια βασιλεία. Γι' αὐτό, ὅπως ἀκούσαμε προηγουμένως νά μᾶς διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα, δέν πρέπει νά λυπούμαστε ὅπως "οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα". Σίγουρα ὁ

θάνατος εἶναι πόνος, γιατί φεύγει ὁ ἄνθρωπός μας ἀπό τή δική μας συχνότητα. Ζοῦμε τόν πόνο, ἀλλά συγχρόνως ζοῦμε καί χαρά. Εἶναι ἡ χαρμολύπη, γιά τήν ὁποία μιλοῦν οἱ ἅγιοι πατέρες.

Μᾶς εἰρηνεῦει ἡ βεβαιότητα ὅτι ὁ Κυριάκος βρίσκεται ἤδη στήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ, στή χώρα τῶν ζώντων. Ὑμνεῖ καί δοξάζει τόν Κύριο μέ τή βροντερή φωνή του καί προσεύχεται γιά μᾶς. Νά τόν ἐπικαλεῖστε νά πρεσβεύει γιά τήν προκοπή σας. Εἶναι πολύ ὠραῖο νά ζήσετε αὐτή τή σχέση πού συνδέει τή στρατευόμενη Ἐκκλησία μέ τή θριαμβεύουσα. Γι' αὐτό ἄλλωστε γίνονται τά Μνημόσυνα καί ἐπιπλέον στήν ἱερά πρόθεση, στήν προσκομιδή, ὁ λειτουργός μνημονεῦει τούς κεκοιμημένους μαζί μέ τούς ζωντανούς. Αὐτοὶ πού ἔφυγαν καί ὄλοι ὅσοι συνεχίζουμε ἐδῶ στή γῆ "τὸν καλὸν ἀγώνα τῆς πίστεως" εἴμαστε μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός μᾶς ἐνώνει. Ὁ χωρισμός τοῦ θανάτου δέν σημαίνει ἐξαφάνιση. Δέν χάθηκε ὁ ἄνθρωπός μας, ὅπως δυστυχῶς νομίζουν πολλοὶ καί ἀπελπίζονται. Ἐμεῖς, μέσα στόν χώρο τῆς Ἐκκλησίας, ζοῦμε τή χαρά τῆς Ἀναστάσεως, πού εἶναι ἡ ἐγγύηση ὅτι ὁ ἀδελφός μας Κυριάκος ἀναπαύεται στή χώρα τῶν ζώντων.

Ἀδελφέ Κυριάκο, ἐκεῖ πού εἶσαι, κοντά στόν Κύριο, νά πρεσβεύεις γιά τήν ἐκλεκτή σου σύζυγο, γιά τά καλά σου παιδιά καί τά ἐγγόνια, γιά τούς συγγενεῖς σου, ἀλλά καί γιά τή μεγαλύτερη οἰκογένεια τῆς "Ἀπολυτρώσεως" καί τῆς Ἐκκλησίας. Νά πρεσβεύεις νά μείνουμε σταθεροὶ στήν πίστη καί στή χάρη καί νά ἀξιωθοῦμε μιᾶ μέρα ὄλοι μαζί νά συναντηθοῦμε στόν οὐρανό καί νά δοξάζουμε καί νά ὑμνοῦμε τόν Κύριό μας. Αἰώνια σου ἡ μνήμη. Ἀμήν!».

Ἡ ἰσοπαλία τῆς ἀγάπης

Τί ἀέρας φυσοῦσε ἐκείνη τή μέρα! Τρελός ἀέρας πού ἤθελε, θαρρεῖς, νά ξεριζώσῃ ἀκόμα καί τίς αἰωνόβιες ἐλιές. Τίς ἔκανε νά χορεύουν σάν μπαλαρίνες μέ τούς ἀπλωμένους κλώνους τους, νά λυγούν καί νά προσκυνοῦν τή γῆ καί πάλι νά ὑψώνονται, σάν νά περιπαιζαν τόν ἄνεμο γιά τήν ἀνημποριά του. Κι ἐκεῖνος ἔβγαλε τή μανία του ὅλη πάνω σέ ὅ,τι ἦταν τοῦ χεριοῦ του. Ἔτσι πήρε καί τά κεραμίδια τῆς σκεπῆς τοῦ παπποῦ τοῦ Λοῖζου, ἐνός γέρου πού ἦταν ὀλομόναχος στόν κόσμον δίχως φαμίλια καί συγγενεῖς. Φτωχός δέν ἦταν, μά ἐχούμενο δέν μπορούσες νά τόν πείς. Μία μικρή σύνταξη πού τοῦ ἀρκοῦσε νά ζεῖ δίχως στερήσεις.

Μετά τόν ἀέρα ἦρθε τό χιόνι! Κι ὁ γέρος ὁ Λοῖζος ἔμεινε κυριολεκτικά ξέσκεπος!

- Πάω, γυναίκα, νά τόν φέρω ἐδῶ, θά ξυλιάσει ἐκεῖ. Ἄσε πού φοβᾶμαι μή μπεῖ μέσα τό χιόνι καί τά χάσει ὁ γέρος.

Ὁ πατέρας, ὅταν ἀποφάσιζε κάτι, τό ἐκτελοῦσε ἀμέσως.

- Νά τόν φέρεις, Νικόλα μου, μά πρῶτα πρέπει νά ἀποφασίσουμε πού θά τόν βάλουμε, εἶπε ἡ μάνα μου ὑποτακτικά.

- Τό σκέφτηκα κι αὐτό, εἶπε ἐκεῖνος. Θά κοιμηθοῦν μαζί οἱ δύο μικροί καί θά πάρουμε τό κρεβάτι καί θά τό κουβαλήσουμε ἐδῶ, δίπλα στό τζάκι.

- Μά χριστουγεννιάτικα θά ἔχουμε ἐ-

δῶ τό κρεβάτι; ψιθύρισε πιά πολύ, παρά εἶπε ἡ μάνα μου, μά ὁ πατέρας μου ἦταν ἤδη στήν αὐλή μας.

Γιά πότε ἡ μικρή μας κουζίνα - καθιστικό ἀπέκτησε κρεβάτι οὔτε πού τό καταλάβαμε. Ἀπό τήν πρώτη κιόλας στιγμή μᾶς φάνηκε πώς τό εἶχαμε ἀπό πάντα ἐκεῖ. Κι ὁ παππούς ὁ Λοῖζος οὔτε κι ἐκεῖνος κατάλαβε γιά πότε ὁ πατέρας μου τόν ἄρπαξε σηκωτό καί τόν ἔφερε στό σπίτι μας.

- Εἶσαι τρελός; ἀκούστηκε ἡ φωνή τοῦ γείτονά μας νά λέει στόν πατέρα μου. Ἐπτά ἄνθρωποι σέ μία τρύπα καί κουβαλάς καί τόν γέρο;

- Νά τόν ἀφήσουμε τότε νά πεθάνει! εἶπε μόνο ὁ πατέρας κι ὁ γερο-Λοῖζος μπήκε ἔτσι στό σπίτι μας καί στή ζωή μας.

Ἡ μάνα μου ἔξω ἀπό τή βούληση τοῦ πατέρα μου δέν ἔβγαине, ἀλλά τοῦτο ἐδῶ φαινόταν ἀπό τήν ἀρχή ὅτι τή ζόριζε. Τό στόμα της δέν τό ἄνοιξε νά ἀντειπεῖ καί τόν παππού τόν φρόντιζε μέ τόν καλύτερο τρόπο. Ἐμένα ὅμως κάτι μοῦ ἔλεγε ὅτι ἡ μάνα μου δέν τό ἔκανε μέ τήν ψυχή της, κι αὐτό μέ στεναχωροῦσε.

Ἐκεῖνος ὁ Δεκέμβρης ἦταν φορτωμένος χιόνι. Σχεδόν κάθε μέρα χιόνιζε καί ἦταν ἀδύνατο, δίχως νά καλοσυνέπει ὁ καιρός, νά φτιαχτεῖ ἡ σκεπή τοῦ παπποῦ κι ὁ παππούς ἦταν σίγουρο πιά ὅτι θά ἔκανε μαζί μας καί τά Χριστούγεννα. Ἐμεῖς

τά παιδιά τό ἀπολαμβάνουμε, γιατί ποτέ δέν εἶχαμε κάποιον παππού στό σπίτι νά μᾶς λέει ἱστορίες καί μέσα βαθιά μας εὐχόμασαν νά μή σταματήσει νά ρίχνει χιόνι. Μά κι ὁ παππούς φαινόταν νά τό ἀπολαμβάνει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς δέν ἦταν καί τόσο ἀπλό ἀπό ὀλομόναχος μιά ζωή νά βρεθεῖς ξαφνικά σέ μία πολύτεκνη οἰκογένεια μέ πέντε μικρά παιδιά!

- Γιατί κλαῖς, παππού; τόν ρώτησε ὁ πατέρας μου τήν παραμονή τῶν Χριστουγέννων, ὅταν τόν εἶδε κρυφά νά σκουπίζει τά δάκρυά του. Καί τότε ἐκεῖνος τοῦ ἄρπαξε τά δύο του τά χέρια κι ἄρχισε νά τά φιλά. Ξαφνιάστηκε ὁ πατέρας καί τράβηξε γρήγορα τά χέρια του.

- Τί κάνεις, γέρο μου; Μόνο τοῦ παπᾶ φιλάμε τό χέρι, τοῦ εἶπε.

- Κι ἐκείνων πού δείχνουν ἔλεος καί ἀγάπη, ἀπάντησε δακρυσμένος ὁ παππούς. Μέ ρώτησες γιατί κλαίω, γιέ μου. Κλαίω ἀπό εὐγνωμοσύνη! Κλαίω ἀπό χαρά, πού ἕνας ἄνεμος κι ἕνα χιόνι πού ἔριξε ὁ Πλάστης μου μέ ἄφησαν ἄστεγο, γιά νά γνωρίσω κι ἐγώ στά τέλη τῆς ζωῆς μου τί σημαίνει ἀγάπη καί στοργή, τί σημαίνει οἰκογένεια.

Εἶδα τόν πατέρα μου πού γύρισε καί κοίταξε συγκινημένος τή μάνα μου κι ἐκείνη νά κατεβάζει τό κεφάλι. Πρώτη φορά ὁ πατέρας μου νικούσε σέ ἀγάπη τή μάνα μου.

- Λοιπόν, εἶπα, γιά νά ἀποφορτίσω τήν ἀτμόσφαιρα, αὔριο εἶναι Χριστούγεννα, θέλετε νά σᾶς πῶ μία ἱστορία πού μᾶς εἶπε ὁ δάσκαλός μας;

«Ψοφούσαμε» ὅλοι γιά ἱστορίες, ὁποῖος καί νά τίς ἔλεγε, μά ὅλοι λέγανε πῶς, ὅταν τίς λέω ἐγώ, τίς ζωντανεύω. Ἀκόμα κι ὁ παππούς ὁ Λοῖζος σταύρωσε τά χέρια σάν παιδί.

«Ἦταν κάπου ἐκεῖ στή Ρωσία ἕνας ἄνθρωπος πού τόν ἔλεγαν μπαρμπα-Πα-

νώφ. Ἦταν καλός ἄνθρωπος καί ἀγαπούσε πολύ τόν Χριστό καί μία παραμονή Χριστουγέννων ὁ Χριστός ἦρθε στό ὄνειρό του καί τοῦ εἶπε ὅτι αὐτά τά Χριστούγεννα θά τόν ἐπισκεφτεῖ. Τρελάθηκε ἀπό τή χαρά του ὁ μπαρμπα-Πανώφ κι ἄρχισε τίς ἐτοιμασίες. Τόν περίμενε ἀπό τό πρωί...».

Ἦλεγα, ἔλεγα καί ξεδίπλωνα μπροστά τους τή γνωστή ἱστορία τοῦ μπαρμπα-Πανώφ κι ἔβαζα καί δικά μου.

«Πέρασαν», εἶπα, «ἀπό τήν πόρτα του ἐκείνη τήν ἄγια μέρα διάφοροι ἀναγκασμένοι κι ὅλους τούς ἐλέησε, ὅλους τούς σπλαχνίστηκε, μά ἔκλεισε ἡ μέρα κι ὁ Χριστός δέν φάνηκε... Κι ὁ μπαρμπα-Πανώφ ἔγειρε νά κοιμηθεῖ μέ τό παράπονο.

- Γιατί, Χριστέ μου, δέν ἦρθες ὅπως μοῦ τό ὑποσχέθηκες;

- Ἦρθα! τόν ἄκουσε νά λέει. Ἦμουν τό μικρό παιδί πού τοῦ χάρισες παπούτσια, ὁ φτωχός ἐκεῖνος πού τόν κάλεσες στό ζεστό σπίτι σου καί τόν ζέστανες μέ μία κούπα τσαί, ὁ ἄρρωστος πού τοῦ ἀγόρασες τά φάρμακα...».

Δέν πρόλαβα νά ὀλοκληρώσω τήν ἱστορία κι ἀκούσαμε ὅλοι τόν παππού Λοῖζο νά λέει μέ λυγμούς: «Ἦμουν ὁ γερο-Λοῖζος, πού τόν μάζεψες στό σπίτι σου καί τοῦ χάρισες στέγη καί στοργή. Γιατί ὅλα ὅσα ἔκανες γιά τούς ἀναγκασμένους μου ἀδελφούς σέ μένα τά ἔκανες».

Γιά λίγη ὥρα κανεῖς δέν μιλοῦσε ὡς τή στιγμή ἐκείνη πού ἡ μάνα μου πῆρε τό χέρι τοῦ πατέρα μου καί τό φίλησε.

- Σέ εὐχαριστοῦμε, τοῦ εἶπε δακρυσμένη, πού ἔφερες τόν Χριστό στό σπίτι μας.

Κι αὐτή ἡ ταπεινή, γεμάτη εὐγνωμοσύνη κίνηση τῆς μάνας μου μέ ἔκανε νά παραδεχτώ πῶς στήν ἀγάπη ἦρθαν ἰσόπαλοι 1-1.

Ἐλένη Βασιλείου

Στή γέννησή Σου

Πῶς δά ἦταν ἡ γῆ χωρίς Ἐσένα,
βρέφος δεϊκό τῆς Βηθλεέμ;
Ἵλα τά φῶτα μας σθησμένα
δίχως Ἐσέ, μικρέ Χριστέ.

Ἦρθες κι ἀνάσπες τήν πλάση,
μας ἀνοιξες τόν οὐρανό.
Βρίσκει ἡ ψυχή νά ξαποστάσει
στό βλέμμα Σου τό στοργικό.

Ποιόν δά φωνάζαμε Πατέρα,
ποιόν φίλο καί ποιόν ἀδελφό;
Καί ποιόν Νυμφίο τῆς ψυχῆς μας
δά εἶχαμε στόν κόσμο αὐτό;

Τά εἶδωλα καί τούς θεούς μας
πῶς τά διέλυσες μέ μιᾶς,
σάν ἄγγιξες, ὦ Λυτρωτή μας,
τή φάτνη τῆς φτωχῆς καρδιάς!

Ἦ, μεῖνε μέσα μας γιά πάντα!
Δικό Σου κάνε μας ναό.
Τῆς εὐγνωμοσύνης μας τά μύρα
στή γέννα Σου δοξαστικό.

Δ. Δ.

Χριστούγεννα. Τό πλούσιο ἔλεος τοῦ Θεοῦ
μας χαρίζει τή σωτηρία. Ἄς ἀνταποδώσουμε προ-
σφέροντας καί ἀπό τό ὑστέρημά μας γιά τήν ἀνα-
κούφιση κάποιων ἐμπερίστατων ἀδελφῶν μας.

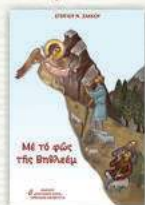
Τό φιλανθρωπικό ταμεῖο τῆς ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΕΩΣ περιμένει καί τή
δική σου συνδρομή.

ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Έπίκαιρες δωροπροτάσεις

Βιβλία για σας...

Βιβλία για τὰ παιδιά σας!

CDs με όμιλίες
καί τραγούδια

Ζητήστε τα στο Βιβλιοπωλείο μας ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ
Γ. Μπακατσέλου 5, Θεσσαλονίκη τηλ. 2310 274518
ή κάνετε ηλεκτρονικά τήν παραγγελία σας στο
e-shop <http://books.apolytrosis.gr>

Φίλοι μας συνδρομητές,

Η ήμερομηνία λήξης τής συνδρομής σας αναγράφεται στην έτικετα του φακέλου αποστολής. Παρακαλούμε πολύ φροντίστε γιά τήν ανανέωσή της, καθώς καί γιά τήν έξόφληση τυχόν παλαιότερων όφειλών.

Άριθμός λογαριασμού Τράπεζας Πειραιώς:

6074 010115 324

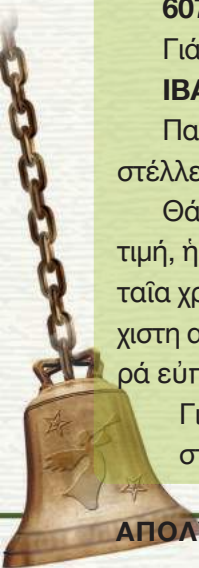
Γιά τούς συνδρομητές του έξωτερικού:

IBAN: GR 94 0171 0740 0060 7401 0115 324

Παρακαλούμε πολύ ή κατάθεση νά γίνεται μέ τό όνοματεπώνυμο στό όποιο αποστέλλεται τό περιοδικό καί νά σημειώνεται ένα τηλέφωνο επικοινωνίας.

Θά θέλαμε, επίσης, νά γνωρίζετε ότι τό περιοδικό μας διατίθεται στή χαμηλότερη τιμή, ή όποία μόλις καλύπτει τά έξοδα έκτύπωσης καί αποστολής. Έπειδή τά τελευταία χρόνια όλα αυτά έχουν αύξηθει, τό Δ.Σ. τής Άδελφότητος αποφάσισε μία ελάχιστη αύξηση. **Άπό τό 2022 ή συνδρομή θά είναι 12 ευρώ.** Κάθε επιπλέον προσφορά εύπρόσδεκτη. Εύχαριστούμε γιά τήν κατανόσή σας.

Γιά κάθε άπορία μπορείτε νά επικοινωνήσετε μαζί μας τηλεφωνικά στό 2310 270630.

Συζητώντας τὰ γεγονότα...

‘Εμείς δέν υπογράψαμε!

Σέ συνέντευξή του στό ethnos.gr (20/6/2021) ό πρωτεργάτης τής περιβόητης συμφωνίας τών Πρεσπών κ. Κοτζιάς εξέφρασε τή δυσαρέσκειά του -έκτός τών άλλων- γιά τό ότι στή Βόρεια ‘Ελλάδα καταπατεῖται ή συμφωνία. «Αποκαλούν», λέει, «άκόμα καί επίσημοι παράγοντες τή Β. Μακεδονία “γείτονα χώρα” καί όχι μέ τό κατοχυρωμένο πλέον όνομά της».

Καί καλά κάνουν, σημειώνουμε έμείς. Διότι στή Βόρεια ‘Ελλάδα, δηλαδή στή Μακεδονία καί στή Θράκη, ξέρουν ότι Βόρεια Μακεδονία όπως Κεντρική, Δυτική καί Άνατολική Μακεδονία δέν μπορεῖ νά όνομαστέι περιοχή πού δέν εῖναι ‘Ελλάδα. Αὐτή εῖναι ή ιστορική αλήθεια πού καταπατᾶ ή έπαίσχυντη συμφωνία, τήν όποία, σημειωτέον, έμεις -τής Κεντρικής, Βόρειας, Νότιας, Άνατολικής, Δυτικής Μακεδονίας, όπως καί ή πλειονότητα τών ‘Ελλήνων- δέν υπογράψαμε!

Σέ αφήνουν άφωνο!

‘Ισως εῖναι τό πιό άδικημένο κομμάτι τοῦ ‘Ελληνισμού, αλλά καί τό πιό άφοσιωμένο στήν ‘Ελλάδα ή Βόρειος ‘Ηπειρος. ‘Εχουν καταπιεί πολλά πικρά ποτήρια από τίς ποικίλες ‘Ελληνικές Κυβερνήσεις οί Βορειοηπειρώτες, μά έξα-

κολουθοῦν νά νιώθουν τήν ‘Ελλάδα μάνα τους. ‘Ετσι, ενώ οί άρμόδιοι πολιτικοί στήν ‘Ελλάδα κωλυσιεργοῦν χωρίς λογικό έρεισμα τίς άποσπάσεις έλλήνων εκπαιδευτικῶν γιά τά σχολεία στή Βόρεια ‘Ηπειρο, οί ντόπιοι ύπεύθυνοι, προκειμένου νά καλύψουν τήν κατάσταση στους γονείς πού άνησυχοῦν, έφευρίσκουν χίλιες δυό δικαιολογίες, γιά νά δικαιολογήσουν τά άδικαιολόγητα. «Τί νά πείς; Νά κατηγορήσεις τήν ίδια σου τήν πατρίδα;», λένε καί σέ αφήνουν άφωνο!

Τιμή αλλά καί ντροπή!

Μία κίνηση πού τιμᾶ τό σώμα τών έλλήνων δημοσιογράφων εῖναι ή άπόφαση τοῦ συλλογικοῦ τους όργανου ΠΟΕΣΥ νά καθιερώσει τήν 21^η Σεπτεμβρίου ως ήμέρα μνήμης καί τιμής τοῦ πόντιου μάρτυρα δημοσιογράφου Νίκου Καπετανίδη. Στά σκληρά γιά τόν έλληνισμό τοῦ Πόντου χρόνια, στήν έφημερίδα πού εξέδιδε κατήγγειλλε τά έγκλήματα τοῦ φοβεροῦ Τοπάλ ‘Οσμάν. Στή δίκη-παρωδία τής Άμάσειας τό 1920 καταδικάστηκε σέ άπαγχονισμό. Χαιρέτισε τόν θάνατο ως ήρωας, φωνάζοντας στους δημίους του: «Ζήτω ή ‘Ελλάδα!».

Τόν περασμένο Σεπτέμβριο, στά πλαίσια τής τιμής τοῦ έθνομάρτυρα δη-

Συζητώντας τὰ γεγονότα...

μοσιογράφου, στήθηκε τό ἄγαλμά του στό νέο πάρκο «Παῦλος Μελάς», στή Σταυρούπολη τῆς Θεσσαλονίκης. Κι ἐδῶ ἀπό τήν τιμή περνάμε στήν ντροπή. Μέσα σέ λίγες μέρες ἀπό τὰ ἀποκαλυπτήρια οἱ ἀπάτριδες καί ἀπολίτιστοι γνωστοί-ἄγνωστοι βανδάλισαν τό μνημεῖο! "Ἐχουμε γίνει, λοιπόν, τόσο "μικροί" σ' αὐτή τή χώρα πού δέν ἀντέχουμε οὔτε καί τή θέα τῶν "μεγάλων";

“Ἐνας νέος ἐθισμός

Σύμφωνα μέ τόν Ράινερ Τομάσιους, διευθυντή τοῦ τμήματος ἐθισμοῦ στό Πανεπιστημιακό Ἰατρικό Κέντρο Ἀμβούργου-Eppendorf, στό πρῶτο lockdown αὐξήθηκε κατά 75% ἡ χρήση τῶν μέσων κοινωνικῆς δικτύωσης μεταξύ παιδιῶν κι ἐφήβων, ἐπισημαίνοντας πώς τό ποσοστό αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά ὑψηλό καί σημαντικά ὑψηλότερο ἀπό τό ποσοστό τῶν ἐξαρτώμενων παιδιῶν κι ἐφήβων ἀπό κάρναβη (βλ. kathimerini.gr).

Ὁ ἴδιος ἐπιστήμονας κρούει τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου γιά ἐνδεχόμενο ἐθισμό, συστήνοντας στούς γονεῖς νά θέτουν ὅρια καί νά ἐνημερώνονται γιά τόν χρόνο καί τό περιεχόμενο τῶν διαδικτυακῶν περιηγήσεων καί βιντεοπαιχνιδιῶν τῶν παιδιῶν τους. Ἐπιπροσθέτως, προ-

τείνει νά προσφέρονται δραστηριότητες πού ἀπαλλάσσουν τό παιδί ἀπό τό ἄγχος, τονώνουν τήν αὐτοεκτίμηση καί τόν αὐτοέλεγχο καί λειτουργοῦν ἀποτρεπτικά ἀπό συμπεριφορές πού μποροῦν νά ὀδηγήσουν σέ διαδικτυακό ἐθισμό, ὁ ὁποῖος ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ἀπό τόν ΠΟΥ, τό 2018, ὡς ψυχική ἀσθένεια.

Τά μηνύματα ἑνός μνημείου

«Αὐτός ὁ τόπος πού γεννᾷ ἥρωες πρέπει καί νά τούς τιμᾷ», τόνισε ἡ Ἀντιπεριφερειάρχης Θεσσαλονίκης τήν Πέμπτη 21/10 στά ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου πρὸς τιμὴν τοῦ ναυάρχου Νικόλαου Βότση. Καί ἡ Καλαμαριά ὄντως τίμησε τόν ἥρωά της, στήνοντας ἕνα καλαίσθητο καί πρωτότυπο μνημεῖο. Σκανάροντας τό QR code πού φέρει πάνω του μπορεῖ κάθε ἐνδιαφερόμενος νά βρεῖ πληροφορίες γιά τήν προσωπικότητα τοῦ τιμωμένου.

Δέν εἶναι τυχαῖο, ὅπως σημείωσε ὁ σεβασμιώτατος Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνος, ὅτι τό μνημεῖο στήθηκε μπροστά σέ σχολικό συγκρότημα τῆς περιοχῆς. «Βλέποντάς το καθημερινά ἡ νέα γενιά θά μπορεῖ νά παίρνει δύναμη ὥστε νά ὀραματίζεται καί νά δημιουργεῖ ἐποποιεῖς, σάν αὐτές πού δημιούργησαν οἱ πρόγονοί μας». Εἴθε!

Ἐπίσκεψη ἱεραποστόλων

Τὴν Κυριακὴ 14/11 ἡ Ἀδελφότητά μας εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴ χαρὰ καὶ εὐλογία νὰ δεχθεῖ τὴν ἐπίσκεψη δύο σύγχρονων ἱεραποστόλων ἀπὸ τὸ μακρινὸ Ρουμπαάρε τῆς νότιας Οὐγκάντας. Δύο νέοι ἄνθρωποι, πού ἀπὸ τὴ μικρὴ τους ἀκόμη ἡλικία δέχθηκαν τὴν κλήση τοῦ μεγάλου Σποριά, ὁραματίστηκαν νὰ καταρτιστοῦν οἱ ἴδιοι στὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ στὴ συνέχεια νὰ σπεύρουν τὸν ζεῖδωρο λόγο τοῦ Θεοῦ στὴν πολυπαθὴ πατρίδα τους.

Στὴν αἴθουσα τῆς «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΗΣ» μετὰ τὴν ὁμιλία τοῦ π. Μιχαὴλ γιὰ τὸν Καλὸ Σαμαρεῖτη, ὁ πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητας κ. Μυτιληναῖος μᾶς παρουσίασε τὸν π. Ἀριστοτέλη Ἀσίμουε καὶ τὴν πρεσβυτέρα του Μαγδαληνή*, ἡ ὁποία ἔζησε τὰ μαθητικὰ καὶ φοιτητικὰ της χρόνια στὸ φιλόξενο καὶ στοργικὸ σπίτι τῆς «ΑΓΙΑΣ ΤΑΒΙΘΑ» στὴ Λειβαδιά.

Πρὶν ἀπὸ πέντε χρόνια ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ ἀπρόοπτα συμβάντα τοὺς ἔφερε κοντὰ καὶ τελικὰ τοὺς ἔνωσε μὲ τὸ μυστήριό τοῦ γάμου. Ἔτσι πορεύθηκαν στὸν γενέθλιο τόπο τους

γιὰ νὰ καταθέσουν στοὺς συγγενεῖς καὶ στοὺς συμπατριῶτες τους τὴ βαθειὰ ἐμπειρία τῆς γνωριμίας τους μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία του καὶ νὰ τοὺς ἀπευθύνουν τὴ σωτήρια πρόσκληση «ἔρχου καὶ ἴδε» (Ἰω 1,47). Οἱ δυσχέρειες ἀναρίθμητες ἀλλὰ καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ πλοῦσια. Μέσα στὸν χέρσο ἐκεῖνο τόπο, ὅπου εἶχε προηγηθεῖ ἡ δράση αἰρετικῶν, σὲ τέσσερα μόλις χρόνια βλάστησαν εὐωδιαστά ἄνθη τοῦ Χριστοῦ. Βαπτίστηκαν καὶ πολιτογραφήθηκαν στὴ βασιλεία Του περίπου 600 χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι.

Μὲ κόπους καὶ μόχθους κατασκεύασαν ἓναν ξύλινο ναὸ πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας Μυρτιδιώτισσας καὶ τῶν συγχρόνων μας ἀγίων Παΐσιου καὶ Πορφυρίου γιὰ τίς λατρευτικὲς ἀνάγκες τῆς μικρῆς ἀλλὰ ζωντανῆς χριστιανικῆς κοινότητάς τους.

Χωρὶς νὰ λείπει ἡ φροντίδα γιὰ τίς βασικὲς ἀνάγκες τροφῆς καὶ θεραπείας τῶν ἀναγκασμένων, κύρια ἀγωνία, μέριμνα καὶ καθημερινὴ φροντίδα τοῦ πατρὸς Ἀριστοτέλη καὶ τῆς πρεσβυτέρας του ἀποτελεῖ ἡ κατήχηση μικρῶν καὶ

μεγάλων. Ἡ πρεσβυτέρα Μαγδαληνή, μάλιστα, πού γεύτηκε τή χαρά καί τήν ὠφέλεια τῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς στόν μεγάλο-πρεπο Παρνασσό, προσπάθησε τό καλοκαίρι νά προσφέρει τήν κατασκηνωτική ἐμπειρία στά 250 περίπου παιδιά τῆς ἐνορίας τους. Τό πρόγραμμα τῆς πρωτότυπης χριστιανικῆς κατασκηνώσεως κάλυπτε ὅλη τήν ἡμέρα, ἐνώ τό βράδυ τά παιδιά ἐπέστρεφαν στά σπίτια τους.

Οἱ νεαροί καί δυναμικοί αὐτοί ἱεραπόστολοι ὁραματίζονται πολλά, ὅπως τήν ἀνέγερση περικαλλοῦς ναοῦ, τήν ἴδρυση καί τόν ἐξοπλισμό ἑνός ἱατρείου, καθώς ἡ πρεσβυτέρα εἶναι καί νοσηλεύτρια, ἑνός σχολείου καί μόνιμες κατασκηνωτικές ἐγκαταστάσεις. Οἱ ἴδιοι προσφέρουν νυχθημερόν τόν ἑαυτό τους ὀλόκληρο γιά τήν ἐπέκταση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ στούς ὁμοεθνεῖς τους. Ἀπό μᾶς ζήτησαν τήν ἐνθερμη προσευχή μας γιά τήν εὐδόωση τοῦ ἔργου τους.

Ἡ σεμνότητα μέ τήν ὁποία μᾶς παρουσίασαν τό ἔργο τους καί ἡ φλόγα τοῦ ἱεραποστολικοῦ ζήλου πού ἐξέπεμπαν μᾶς συγκίνησαν βαθύτατα. Αὐθόρμητα δοξάσαμε τόν Θεό γιά τά θαυμαστά του σχέδια. Εὐχόμεστε νά στερεώνει στήν πίστη καί στή χάρη τούς νεοφώτιστους ἀδελφούς μας στό μακρινό Ρουμπάρε καί νά ἐνισχύει τούς ἐργάτες τοῦ ἀμπελώνος του.

* Βλ. ἱστοσελίδα apolytrosis.gr, ὁμιλίες Κυριακῆς καί Τρίτης.

Α'. ΑΠΟΛΥΤΡΩΤΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Δέν εἶναι οὐτοπία, σ. 3 - Μᾶς ἐμπνέει; σ. 43 - "Ἐχουμε πατέρα!, σ. 83 - "Ὡρα νά ἀναθεωρήσουμε!, σ. 115 - Μαθητεία στούς κορυφαίους, σ. 147 - Ψυχή καί Χριστός μᾶς χρειάζονται!, σ. 187 - Στή σκέπη Της, σ. 227 - Εὐρήκαμεν τόν Μεσσίαν!, σ. 259 - Ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν, σ. 299.

Β'. ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

Δάκας Ἄλ. Εὐ.: Ὁ ἀληθινός χριστιανός, σ. 4 - Γιά τήν πίστη καί τήν πατρίδα, σ. 44 - Προδότης καί προδότης, σ. 84 - Καιρός χαράς!, σ. 116 - Μαθαίνοντας τή γλώσσα τοῦ Θεοῦ, σ. 148 - Δέν ἔχω ἕναν ἄνθρωπο!, σ. 188 - Ἡ μαρτυρία τῶν μαρτύρων, σ. 228 - Τό δῶρο τῆς προσευχῆς, σ. 260 - Χριστούγεννα: Ἡ λύση στήν τραγωδία μας, σ. 300.

Γ'. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Π. ΔΙΑΘΗΚΗ

Σάκκος Ν. Στ.: Ὁ προφήτης τῶν δακρύων, σ. 86 - Ἡ κλήση τοῦ προφήτη Ἰερεμία, σ. 120 - Δύο ὁράματα, σ. 152 - Γιατί εὐημεροῦν οἱ ἀσεβεῖς; σ. 190 - Ὁ Θεός στή γῆ μας, σ. 264.

Δ'. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

Σάκκος Ν. Στ.: Τρία μεγάλα μηνύματα (Μθ 15,21-28), σ. 18 - Ἡ Πασχαλιά μας (Ἐβ 2,11-18), σ. 60 - Ἡ δύναμη τῆς ἀγάπης Του (Μρ 10,32-45), σ. 96 - Ἡ ζωηφόρος ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ (Ἰω 1,1-17), σ. 128 - Οἱ ἅγιοι, οἱ κριτές μας (Μθ 19,28), σ. 164 - Ἐκδίκηση καί συγχώρηση (Μθ 18,23-35), σ. 204 - «Χαρίζει ζωή» (Λκ 7,11-16), σ. 240 - Τέσσερις γυναῖκες πρότυπα (Λκ 10,38-42·11, 27-28), σ. 276 - Ἡ συγκύπτουσα ἀνθρωπότητα (Λκ 13,10-17), σ. 312.

Ε'. ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Γρηγόριος Παλαμάς: Νηστεύεις; Πρόσεχε!, σ. 289.

Κύριλλος Ἱεροσολύμων: Ἄς Τόν προϋπαντήσουμε!, σ. 23.

Νικόδημος Ἀγιορείτης: Ὑψωση Σταυροῦ, ἡ δική μας ἀνύψωση, σ. 200.

Νικόλαος Βελιμίροβιτς: Ἐλθέ, Παράκλητε!, σ. 163.

Τρεῖς Ἱεράρχες: Γιά τούς παιδαγωγούς, σ. 7.

ΣΤ'. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΑΠΟΡΙΕΣ

Ἀντιοχεύς: Οἱ ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ καί τό ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου, σ. 10.

Ζ'. ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Ἰγνηλάτης: Μαχητής τῆς ἀλήθειας, σ. 24 - Νεομάρτυρες, ψυχές ἀδούλωτες, σ. 54 - Σάν τόν Πάγκαλο Ἰωσήφ, σ. 90 - Νά, ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ μας!, σ. 150 - Ἀπολογητής καί μάρτυρας, σ. 198 - Ζωντανή θυσία, σ. 306.

Οὐρανοδρόμος: Στό πέλαγος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, σ. 230 - Οἱ καταδικοί Του κατάδικοι, σ. 262.

Η'. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ

Ἑλληνίς: Στά ξένα χῶματα, σ. 15 - Αἱματοβαμμένη Νάουσα, σ. 56 - Ὁ διοικητής τῆς Ἀ' Μοίρας Καταδρομῶν, σ. 169 - «Ἡ Μάνα τοῦ Στρατιώτου», σ. 242 - Στή γιορτή τοῦ Πρωτοκλήτου, σ. 270 - Λευτεριά - Ἐνωση!, σ. 308.

Θ'. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Μητσόπουλος Παν.: Ἀ'. Προετοιμασία καί ἔναρξη, σ. 46 - Β'. Τά γεγονότα τοῦ πρώτου ἔτους, σ. 92 - Γ'. Γεγονότα τοῦ 1822, σ. 130 - Δ'. 1821-22: Ὁ Ἀγώνας στή θάλασσα, τουρκικά ἀντίποινα καί διπλωματικές ἐξελίξεις, σ. 156 - Ε'. Τά γεγονότα τῶν χρόνων 1823-4, σ. 192 - Στ'. Τά γεγονότα τῶν χρόνων 1825-26, σ. 232 - Ζ'. Τά γεγονότα τῶν χρόνων 1827-30, σ. 268.

Ι'. ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

Α.Τ.: Ὅλα τά χαρίσματα στήν ἀνάσταση τῆς πατρίδας!, σ. 68.

Ἀντωνίου Β.: Ἐνας ἄδολος φιλέλληνας, σ. 62.

Εὐ. Χ.: Ὅλα γιά τήν πατρίδα χωρίς ἀνταλλάγματα!, σ. 134.

Παπαδημητρίου Ἀπ.: Αἰμιλιανός Γρεβενῶν 1911-2021, σ. 236.

Τζουρά-Τζιότζιου Ἀν.: Νικόλαος Δούμπας, ὁ ἐθνικός εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Αὐστρίας, σ. 202 - Λουντοβίκο Λιπαρίνι, σ. 274.

ΙΑ'. ΜΕ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Καραφίλογλου Παντ.: Τό «φαινόμενο τῆς πεταλούδας» καί ἡ πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ, σ. 211.

ΙΒ'. ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Αὐγουστίνου Εὐδ.: Πατριωτισμός «διασωληνωμένος», σ. 34 - Σημεῖα τῶν καιρῶν, σ. 206 - «Ἔργα καί ἡμέραι» τῆς παποσύνης, σ. 251 - «Ἐβγα ἀπ' τόν τάφο, Θεωδωρή Κολοκοτρώνη!», σ. 285.

Παπαδημητρίου Ἀπ.: Πανηγυρικός ἐορτασμός τῆς ἐπετείου, ἀλλά πῶς; σ. 77 - Ἀτομικός ἐορτασμός, σ. 179.

ΙΓ'. ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Σατανική νοοτροπία - Τρία βδελυρά ἐγκλήματα, σ. 38 - Δέν πάμε καλά! - Ἀπό δήμαρχος..., σ. 39 - Ἡ πιό πολυτίμη παρακαταθήκη - Ὅλα γιά τήν πατρίδα!, σ. 79 - «Ἴνα πάντες ἐν ὧσι» - Ἐρευνα «ἐλληνικότητας»!, σ. 110 - Τραγική διαφορά - Ποιοί διδάσκουν τά παιδιά μας, σ. 111 - Χριστός ἀνέστη!, σ. 142 - Προκλητική ἀντιεκκλησιαστική συμπεριφορά - Τά γκράφιτι τοῦ Εὐρυτου, σ. 143 - Τό ἀκατόρθωτο - Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, σ. 183 - Πατέρας καί υἱός - Οἱ ἀνθρωπιστικές σπουδές στό στόχαστρο, σ. 214 - Φιλότιμο - Σωστή ἀγωγή γιά νεαρούς κλέφτες - Τουρκία, σύγχρονο κράτος ἐλευθερίας;, σ. 215 - Ἐκατό καί πλέον - Δικαίωμα στή ζωή - Ἡ «μικρή» Ἀμάλ, σ. 254 - Ἐνας σύγχρονος «Φιλέλληνας» - Καί βραβεῖο;, σ. 255 - Δημογραφικός κατήφορος. Ὑπάρχει ἐλπίδα; - Παραδοξότητες - Τύμβος Καστά στήν Ἀμφίπολη, σ. 294 - Προχωρεῖ ἀσταμάτητα! - Κάτι παραπάνω!, σ. 295 - Ἐμεῖς δέν ὑπογράψαμε - Σέ ἀφήνουν ἄφωνο! - Τιμὴ ἀλλά καί ντροπή!, σ. 322 - Ἐνας νέος ἐθισμός - Τά μηνύματα ἐνός μνημείου, σ. 323.

ΙΔ'. ΣΚΗΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ

Μ.Ε.Χ.: Τό θαῦμα τῆς θέλησης, σ. 136 -

Δεύτερη Άναπνοή, σ. 245 - 'Ο δικός μας... «Γουτεμβέργιος», σ. 282 - «'Η κορυφή τῶν κορυφῶν, σ. 314.

ΙΕ'. ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΕΦΗΒΟΥ

Άλκης: Τό μυστικό τοῦ παπποῦ, σ. 32 - Ναί, προτιμῶ τή σκλαβιά!, σ. 106 - "Όλα ἀρχίζουν τώρα!, σ. 238.

ΙΣΤ'. ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Κεκελίδης Άπ.: Πασχάλης Γλώσσης: σινιάλο γιά τόν οὐρανό, σ. 166.

Κόνιας π. Μιχαήλ: Μία διακόνισσα τῆς ἀγάπης, σ. 72 - π. Άριστείδης Παπαδόπουλος, ὁ διακριτικός πνευματικός, σ. 101 - Άναμνήσεις ἀπό μιά μακρόχρονη φιλία, σ. 278 - Κυριάκος Τριανταφυλλίδης, σ. 316.

Μητσόπουλος Παν.: Μητροπολίτης Λαγκαδά Ἰωάννης, σ. 13.

— π. Αὐγουστίνος Μύρου, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας!, σ. 20 - Χειραγωγός τῆς νεότη-
τας σ. 279.

ΙΖ'. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Βασιλείου Ἐλ.: Ἡ τιμή στή μητέρα, σ. 30 - Γιά μιά στάμνα τάλαρα, σ. 74 - 'Ο Κύριος τῶν Δυνάμεων, σ. 108 - Μετά τόν σταυρό ἡ Ἄνάσταση, σ. 138 - Δέν ξεχνῶ τήν πατρίδα μου!, σ. 177 - Ἡ κυρα-Δασκάλα, σ. 208 - Τό Καταφύγιο, σ. 249 - Ζητεῖται ὀμπρέλα, σ. 292 - Ἡ ἰσοπαλία τῆς ἀγάπης, σ. 318.

ΙΗ'. ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Δαμιανίδου Δ.: Ἔστεμμένοι, σ. 14 - Στήν Πλατυτέρα, σ. 197 - Στή γέννησή Σου, σ. 320.

Δερετζή Γ.: Μή μέ ξεχάσεις, Κύριε, σ. 76.

«Σεβαστιανή»: Νεομάρτυρες, σ. 267.

Φωτιάδου-Κωνσταντίνου Φ.: Χαίρε, τῆς Ἑλλάδος καύχημα!, σ. 176 - «...σκεπάσω αὐτόν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου», σ. 201.

ΙΘ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΝΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Σ.Τ.: Ξεκίνημα, σ. 36 - 'Ο δικός μας ἥρωας, σ. 73.

Κ'. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

Μιά ἄλλη ἐκδήλωση - Διαδικτυακές εὐχές καί κάλαντα - Κοντά στήν ἀνάγκη, σ. 37 - Ἐπί τῆ λήξει - Ἄπό τό «'Η Πόλις ἐάλω» στό «Ἐλευθερία ἢ θάνατος», σ. 182 - Κατασκή-
νωση 2021, σ. 216 - Κατασκήνωση Οἰκογε-

νειῶν 2021, σ. 247 - Ἐπίσκεψη Ἱεραποστό-
λων, σ. 324.

ΚΑ'. ΔΙΑΦΟΡΑ

Αὐγουστίνου Εὐδ.: 1821: Βαρειά κληρονο-
μιά ἢ βάρος ἐπαχθές; σ. 50 - Στούς ἀφανείς
τοῦ 1821, σ. 98 - Κολλυβαδικό «μνημόσυ-
νο», σ. 122 - «Ἄντειπον» καί «ἀντέπραξαν»
κατά τοῦ Ἄγωνα, σ. 161 - Χριστούγεννα στή
σκλαβιά καί στήν Ἐθνεγεσία, σ. 302.

Γ.Κ.: Κατασκηνωτικό ταξίδι, σ. 290.

Δαμιανίδου Δ.: «Τό πρώτιστον», σ. 196 - Ἡ
προσφορά τοῦ κλήρου στόν Ἄγωνα τοῦ
1821 Α', σ. 234 - Β', σ. 272.

Ἑλληνίς: Ἐθνική Παλιγγενεσία - Ἐθνομη-
δενισμός Α', σ. 104 - Β', σ. 132.

Ζ.Γ.: Ἐπάγγελμα; σ. 6 - «Τόσων δακρύων»,
σ. 64 - Ὡς υἱοίς, σ. 88 - Ἡμῖν, σ. 118 - Δί'
αὐτῶν, σ. 154 - Καλοκαιρινή περιπλάνηση,
σ. 222 - Ψαλμός 103, σ. 288 - Πεφταστέρια,
σ. 304".

Θ.Δ.Α.: Ἡ ἱστορία τῆς πατρίδας μου, σ. 70.

Καλογεράκη Δ.: «...Μά θέλω καινούργια
ΚΑΡΔΙΑ», σ. 28 - Ἡ ἐπανάσταση... τῶν
γραμμάτων!, σ. 194 - "Ένα τραγουδάκι κι
ἕνας πίνακας μαρτυροῦν, σ. 310.

Καραμήτσος Δ.: Τό δημογραφικό πρόβλη-
μα, σ. 174.

Κουπουρτιάδου Μ.: Μέ θαυμασμό καί πό-
νο, σ. 52.

Κουπουρτιάδου - Χουρπουλιάδου Ἐλ.:
«Παιδιά τῆς Σαμαρίνας», σ. 59.

Μ. Δανιήλ: Μύθος ἡ Ἁγία Λαύρα; σ. 48 -
Προκηρύξεις ἐλευθερίας, σ. 94.

Μαρτινιανή: Μέ γεμάτη καρδιά, σ. 125.

Μουρατίδου-Αἰναλίδου Ἐλ.: Στόν ἑορτα-
σμό τῶν 200 χρόνων, σ. 66 - Οἱ μικροί ἤρω-
ες τῆς Γενοκτονίας, σ. 140.

Παπαρνάκης Ἄθ.: Τό νόημα τῆς περιτο-
μῆς, σ. 8.

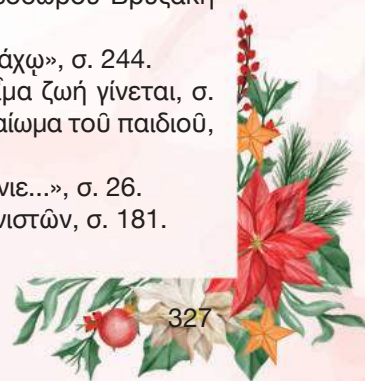
Πλιάκα Κ.: 'Ο Ἐπαναστατικός Ἄγώνας μέ-
σα ἀπό τά ἔργα τοῦ Θεόδωρου Βρυζάκη
(1814 - 1878), σ. 158.

Σεφέρης Γ.: «Τῆ Ὑπερμάχῳ», σ. 244.

Τσιραμπίδου Ἄγ.: Τό αἶμα ζωῆ γίνεται, σ.
172 - Τό πρωταρχικό δικαίωμα τοῦ παιδιοῦ,
σ. 280.

Χ.Μ.-Δ.: «Βασιλεῦ οὐράνιε...», σ. 26.

— Ψυχικό μεγαλεῖο ἀγωνιστῶν, σ. 181.

ΠΑΡΡΩΜΕΝΟ
ΤΙΤΛΟΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΤΑ
Hellenic Fed

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
ΠΕΛΟΠΟΣ 7
54633 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ